Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 182 (14293) | 1976 оной августын 4, среда | Сэн 2 мүнгэн

Республикымнай ажалай үдэр

МАШИНААР, ГАРААРШЬЕ САБШАНА

Адууһа мал үсхэбэрилдэг, ...рнан ажал эрхилдэг Суул... совхозой Гашен нютагай ...юхи отделениинхид мал... бардам хүрэхэ үбһэ тэ... бэлэдхэхэ зорилгоор ...оньһожоруулагдаһан 3 звено ...идхэнхэй.

Григорий Трофимович ...шнаревой даадаг звено ...ТЗ-50 түхэлэй — 3, «ДТ-...1 трактортай. Энэ звено...хид эдэ бүхы техникээ ...ээсэ ехэтэйгээр ашагла...гаа хажуугаар, техникын ...ын аргагүй уһатай, на...ииг газарай ногоое гараар ...ана. Эндэхи гар ха...ршад У. С. Черных, П. Теслева, Г. Ф. Калаш...ова болон бусад үдэр бү...гөө даабарие саг үр...жэ үлүүлэн дүүргэнэ. Гар ...үршад үдэртөө 30 соото, намаг газарта 15 сооҺо газарай ногоо сабшаха даабаритай.

МТЗ-50 түхэлэй трактор жолоодогшод М. Н. Емельянов, А. Л. Павлуцкий гэгшэд үбһэ сабшаха үдэр бүриингөө даабари мүн лэ үлүүлэн дүүргэнэ.

И. Е. Ивановой даадаг звеногойхид Долоогоно гэжэ газарта үбһэ тэжээл бэлэдхэнэ. Энэ звеногойхид 25 хүнһөө бүридэһэн. Оньһожоруулагдаһан звеногой 10-ниинь машинын ябаха аргагүй газарта гараар сабшана.

С. С. Антоновой хүтэлбэрилдэг үбһэшэдэй звено Хүсөөтэ гэжэ газарта хуряалга хэнэ. Ажалаа үргэлжэ дээрэнь оньһожоруулһан энэ звеногойхид хамта 5 тракторгай.

— Таряа хуряалгын эхилтэр үбһэ тэжээлээ гээлтэ, хоролтодо оруулангүй бултыень хуряан абаха зорилготоибдн, — гэжэ совхозой 2-дохи отделениие эрхилэгшэ Ю. Ф. Платонов хөөрэнэ.

И. БАЛЬДИРОВ.
Мухар-Шэбэрэй аймаг.

ТҮРҮҮШЫН ДҮН

Совхозоймнай хүдэлмэришэд ниитынгээ малда үбһэ тэжээл түргэнөөр, һайн шанартайгаар бэлэдхэжэ абахын түлөө шармайн оролдоно.

Түрүүшын хэдэн үдэрэй дүн гаргахада, Г. Норбоевой хүтэлбэрилдэг оньһожуулагдамал звено 380 центнер үбһэ хуряажа һүрилөөд, эрхимлэжэ ябана. Бүхыдөө совхозой хүдэлмэришэд июлиин 29-нэй мэдээгээр 620 центнер үбһэ һүрилөө.

Байгша ондо манай совхоз 30 мянган центнер үбһэ, 900 тонно сенаж, 5500 тонно силос дараха түсэбтэй.

Мүнөө манай ажахын хүдэлмэришэд энэ зорилгоёо гүйсэд дүүргэхээр ажаллажа байна.

О. ЕНДОНОВ,
Хэжэнгын аймагай «50 лет Октября» совхозой парткомой секретарь.

ТУҺАЛНАБДИ

Мүнөө үбһэ хуряалгын халуун хаһа түлэг дундаа. Хүдеогэй ажалшад ниитынгээ малда тэжээл ехээр бэлэдхэжэ абахын түлөө тэмсэнэ. Республикымнай промышленна предприятинууд колхоз, совхозуудай ажалшадта шадаха зэргээрээл туһалжа байдаг. Манай Буряадай АССР-эй түлишын управлениин предприятинууд Хориин, Хэжэнгын, Прибайкалиин болон бусад аймагуудай ажахынуудта туһална.

Хурьга абаха, таряа тариха үедэ управлениимнай коллектив 100 гаран хүдэлмэришэдые хүдөөгэй ажахынуудта эльгээгээ. Мүнөө үбһэ хуряалгада 120 хүдэлмэришэд ошоод байна. Жэлэй эхинһээ 1018 кубометр хюрөөдэмэл хэрэгсэлнүүдые колхоз, совхозуудта үгөөбди.

Игээд таряа хуряалга эхилхэнь. Энэ ажалда мүн лэ хүдэлмэришэдые эльгээхэбди.

М. БУЗИН,
управлениин ахамад инженер.

Хүдэлмэришэд—таряашадта

Манай Онохойн модоной ...оинадай коллектив Загаайн аймагай Эрхирэгэй сов...ой ажалшадта үнинһөө ...туһа хүргэдэг ...һайхан заншал... Энэ туһаламжа жэл... жэлдэ үргэдэнэ, бүри ...г үрэ ехэтэй болоно.

1000 гаад толгой үхэр ...таха 4 һарабша, полевой ... барьябди. Тиихэдэ һү...эхэ, хони уһалха, эдеэ...лхэ түхеэрэлгэнүүдые, ... тонно харгаабха хада... склад совхоздо бариха...

Мүнөө түлэг дундаа ороод ...ан тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэридэ манай комбинадай ажалшад эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Жэшээлхэдэ, 620 центнер набшаһата тэжээл бэлэдхэжэ үгөөбди. Гадна 20 хүдэлмэришэднай үбһэ хуряалгада ажаллана. 4 автомобиль, нэгэ трактор совхоздо үгэжэ, баһал тэжээл бэлэдхэлгэ дээрэ табибабдн. Тиимэһээ хамта дээрээ 2000 центнер үбһэ һүрилжэ үгэхэ түсэбөө саг соонь дүүргэхэ байһандань батаар этигэнэбди.

Ц. ЦЫБАНОВ,
комбинадай парткомой секретарнин орлогшо.

Репортаж

ХААГААД ШАХАХАДА ҺАЙН

Үдын аяма халуунай ха... Эндэхи айлнуудай үхэр ... үни хада бэлшээриһээ ...дэжэ ерэшэнхэй, гэр ...рын, хашаа хорёогой һүү...р зубшаад, халуунда, һоно ...атаганаанда ядарһан янза...й хүндэ хүндөөр уухилал... хэбтэнэ.

Харин энэ үедэ уужам сэхэ ...а соо һэрюухэн. Зузаан ...шын шулуун ханануудынь ...ахи халууе оройдоо та...агүй хаш. Рамануудыень ...архиһан олон сонхонуу...арнь һэбшээн ходоро үлеэ..., ехэ аятай зохид. Энэ ха...шаа соо байһан олон хонид газаахи тэнсэлгүй халуу...ние мэдэнэшьегүй, кормуш...кэ соохи үбһэ ногоо эдижэ сүлөөгүйнүүд. Зариманиинь ...эдэ табяатай хобоо соохи ...уһа уугаад, дахин кормушка руугаа толгойгоо хэнэ.

— Газаа халуун, хүйтэн...ьс байг, эдээндэш хамаагүй, эдеэлжэл байдаг амитад. Харин мүнөө хээрын бэлшээри дээрэ ябаа һаа, ...игэжэ эдеэлхэгүй, нэгэ тээ ...ургашоод хэбтэхэд һэн. Игэжэ зунай сагта хүхэ ногооной үедэшье хонидые хаагаад шахахада һураггүйл түргэн таргална, мяхажана ха юм, — гэжэ энэ байрын ахалагша малшан П. В. Котовщикова хэлэнэ.

«Никольский» совхоз үхэрнүүдые шахан таргалуулха гол шэглэлтэй ажахы юм. Тэд зундаа үбһэ тэжээлэн хомор болоходо, мүн малай эдихэ бурдууг гаргадаг спиртын заводой заһабарилгада зогсоогдоходонь совхоздо мал шахалгада хоёр-гурбан һарын туршада ...рлал болодог юм. Тиихэдэнь үхэрнүүдые байлгада... шахадаг зарим байрануудынь хооһорно бшуу.

Эгээл энэ үедэнь тэдэ байранууд соогоо хоёр һара соо хонидые оруулжа шахаад туршаа һаа, яахаб гэһэн бодомжо ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэ түрэһэн байгаа. Тиигэжэ нёдондо тус совхозойхид түрүүшынхеэ ажахынуудһаа 1.500 толгой туранхай хонидые абаад шахажа эхилээ һэн. Хоёр һарын туршада хаагаад шахажа, намар мяханай комбинадта тушаахадань хонин бүхэн шэгнүүрээ сүүдхын 204 граммаар нэмээһэн байгаа. Түрүүн колхоз, совхозуудһаа тушаажа абахадань хуу туранхай, жэжэ, тус тустаа оройдоол 29—30 килограмм шэгнүүртэй байһан аад хоёр һара соо шахагдажа, һүүлдэ 40—42 килограммһаа доошо бэшэ шэгнүүртэйгээр мяханай комбинадта тушаагдаа.

Ондоогоор хэлэбэл, совхоз түрүүшынхеэ хонидые шахажа эхилээд, оройдоол хоёр һара соо энээнһээ 17 мянган түхэригэй сэбэр ашаг олзо оруулаа. Энэнь гол түлэб хонидой шэгнүүрые горитойгоор нэмээһэнэй, һайса таргалуулжа шадаһанай ашаар туйлагдаа.

— Энэ жэлдэ баһал колхоз, совхозуудһаа хонидые суглуулжа абаад, зунай хоёр һара соо шахахамнай. Улаан-Үдын аймагай Оронгын, «Заветы Ильича» совхозуудһаа 1.600 толгой эгээл туранхай, жэжэ божо түлгэнүүдые нооһо хайшалалгын дүүрэһэнэй һүүлдэ абаабди. Тэдэниие шахажа эхилһэнһээмнай хойшо 20 гаран хоног үнгэрбэ. Һаяшаг шэгнэжэ үзэхэдэмнай хонин бүхэн сүүдхын 120 гаран граммаар шэгнүүрээ нэмээһэн байгаа. Игээд ногоон тэжээлэй элбэг болоходо, эдэ хонид бүри түргэн мяхажаха. таргалха зэргэтэй, — гэжэ совхозой директорэй орлогшо Борис Иванович Комаров хөөрэнэ.

Хэнэйшье мэдэһээр үхэрнүүдые уланда байлгаад эдеэлүүлдэг кормушканууд үндэр, хонидой хүрэхөөр бэшэ байгаа һааб даа. Тиихэдэнь эндэхид хонидон абираад эдеэлхэ табсангуудые тэндэнь хабтагайгаар хэжэ үгөө. Байра соо бэшэ ондоо ямаршье нэмэлтэ түхеэрэлгэ хэгдээгүй. Хонидой тэжээл тусхай транспортёроор кормушка соо таһалгаряагүй хэгдэнэ, хобто соо уһан ходо дүүргэгдэжэ байдаг. Ехэнхи ажалайнь оньһожоруулагдаһан дээрэһээ 500 хонидые хоёр хүн харууһална.

— Хонидоо ямар рационноор эдеэлүүлнэт? — гээд асуубабди.

— Мүнөө хонин бүхэндэ үдэрэй 500 грамм талха таряа хуурайгаар, 1 килограмм үбһэ, 2 килограмм сабшаһан ногоо үгэнэбди. — гэжэ ахалагша малшан нүхэр Котовщикова хэлэнэ.

— Үнэндөө, бидэ мүнөөнэйхиһөө 2—3 дахин олон хонидые зундаа шахаха аргатайбди. Байра бии, харууһалха хүнүүдшье олдохо. Гансал үбһэ тэжээлнай багадана, — гэжэ «Никольский» совхозой директор Василий Ильич Пивоваров хэлэнэ.

М. НАМЖИЛОВ.
Улаан-Үдын аймаг.

БИИ ХҮСЭЕЭ ЭЛСҮҮЛЭН...

МУХАР-ШЭБЭР. Тэжээл бэлэдхэлгэ мүнөөдэрэй гол шухала асуудал болоно. Манай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо энэ хүдэлмэри урагшатайгаар ябуулагдажа байна. Һүүлэй мэдээгээр хоёр мянган центнер үбһэн хуряагдажа, һүри болгогдоод, 240 тонно сенаж дарагдаа.

Мүн шэмэтэ тэжээл элбэгээр ноөсэлжэ абахын тула ногооной гурил татажа гаргадаг нэгэ АВМ-0,4, хоёр АВМ-0,65 түхэлэй агрегадууд саг болзортоо хүдэлгэгдөө юм. Эндэ дүршэлтэй механизаторнууд Е. М. Фёдоров, М. А. Парфёнов, республикын габьяата механизатор А. Ф. Кравцов болон бусад оролдосо ехэтэйгээр ажаллана. Мүнөө үедэ эдэ агрегадууд зогсолтогүйгөөр хоёр халаанда хүдэлгэгдэжэ, 400 центнер ногооной гурил хадагалагдаба. Ногооной гурилда полиин захаархи буртаг үбһэн, горох болон обёосой холисо хэрэглэгдэнэ.

Байгша ондо манай колхоз бүхыдөө 200 мянган центнер үбһэ, 500 тонно сенаж, мянган тонно ногооной витаминтай гурил бэлэдхэхэ түсэбтэй. Тиимэһээ бүхы арга боломжонуудаа гүйсэд һайнаар хэрэглэжэ, ниитын адууһа малда үбһэ, бусад тэжээл бэлэдхэхэ даабаряа амжалтатайгаар дүүргэхын тула бүхы ажалшаднай эршэтэйгээр оролдоно.

А. КАЛАШНИКОВ,
Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретарь.

ТАРГАН МЯХА ЕХЭЭР ТУШААХА

Байгша оной түрүүшын хахад жэлэй туршада республикын ажахынууд бүхыдөө 14.000 тонно малай ба шубуунай мяха худалдахын орондо 13.944 тонно мяха гүрэндөө худалдажа, түсэбөө 99,6 процент дүүргээ гэхэ гү, али гүрэндэ 56 тонно мяхан дутуу худалдагдаһан байна.

1975—76 онуудай үбэлжэлгын үедэ ажахынуудта малай тэжээлэй дуталдаһанһаа, зарим колхоз, совхозуудай мал шахан таргалуулха хэрэгтэ анхарал багаар хандуулһанһаа боложо, үхэр мал мүртэй шахагдангүй тушаагдаа гээшэ. Энэл ушарһаа республикын ажахынуудай гүрэндэ тушааһан малай мяханай шанар нёдондо жэлэйхидэ орходоо ехээр доошолһон байна. Тиигэжэ байгша оной түрүүшын зургаан һарын туршада тушаагдаһан эбэртэ бодо мал бүхэнэй шэгнүүр үнгэрһэн жэлэйхиһээ килограммаар доошолһон гэхэ гү, али үхэр бүхэн дунда зэргээр 299 килограмм татаһан байна Гахайн шэгнүүр 11 килограммаар доошолжо, тэдэнь тус тустаа 74 килограммда хүрөө. Һайнаар шахагдаһан тарган малай тоо үсөөржэ, туранхай үхэр олоор тушаагдадаг болонхой.

Гэхэтэй хамта үнгэрһэн үбэлжэлгын хэды хүндөөр үнгэрбэшье, Бэшүүрэй, Сэлэнгын, Хяагтын ба бэшэшье зарим аймагууд гүрэндэ тушааха залуу эбэртэ бодо малаа һайнаар шахан таргалуулаа. Жэшээнь, тушааһан үхэр бүхэнэйнь шэгнүүр Бэшүүрэй аймагта — 332 килограмм, энэнь нёдондонойхиһоо 5 килограммаар ехэ, Сэлэнгын аймагай колхоз, совхозуудай тушааһан мал тус тустаа 349 килограмм гэхэ гү, али үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ 27 килограммаар дээшээ байна. Бэшүүрэй аймагай XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой малшад 344 килограмм шэгнүүртэй (толгой бүриин) 136 үхэр энэ жэлэй түрүүшын хахадта тушаагаа. Эдэнэйнь 40 процент эрхим тарган гэһэн сэгнэлтэ абаа. Мүнөөшье энэ ажахын адууһа мал дүршэлтэй малшадай харууһан доро зунайнгаа һайн бэлшээридэ гаранхай. Үдэрһөө үдэртэ шэгнүүрээ нэмээжэ байна. Жэшээнь, Калининай нэрэмжэтэ колхозой малшан нүхэр Перслыгин июнь һарада 136 хашарагуудай тус бүриин шэгнүүрые сүүдхэдэ 1170 граммаар нэмээһэн байна.

Захааминай аймагай ажахынууд адууһа мал шахан, бэлшээн таргалуулха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулна. Жэшээнь, аймагай совхозуудай тушааһан малай 63 процентнь эрхим тарган байгаа. Харин Санагын совхозой тушааһан 242 залуу малай эрхим таргануудынь 99 процент болобо. Мал шахан таргалуулха талаар Яруунын аймагай ажахынуудай амжалта ехэ. Жэшээнь, «Комсомольский» совхоз казахай сагаан толгойто үүлтэрэй үхэрые үсхэбэрилдэг болоһоор хэдэн жэлэй туршада тус бүридөө 340—350 килограмм шэгнүүртэй үхэр гүрэндэ тушаана. Тэжээлэй хэды дуталдабашье, мүнөөшье жэлдэ энэ ажахын малшад тус бүридөө 323 килограмм шэгнүүртэй 560 толгой үхэр гүрэндэ тушаахадань, тэдэнэйнь 56 процент эрхим тарганаар сэгнэгдэһэн байна.

Шубуунай мяха гүрэндэ тушааха талаар Мухар-Шэбэрэй, Улаан-Үдын аймагай ажахынууд урагшатай ябана. Мухар-Шэбэрэй «Коммунизм» колхозой шубуушадай тушааһан 14.274 галуунай тус бүриинь шэгнүүр дунда зэргээр 3,7 килограмм татаһан. тиихэдэ 99 процентнь һайн сэгнэлтэтэйгээр аблаа. «Забайкалец» совхозой тушааһан 20.398 нугаһадай нэгэниинь дунда зэргээр 2,3 килограмм шэгнүүртэйгээр тушаагдаа. Тиихэдэ стандартна бэшэ нугаһадынь оройдоо 1,3 процент байгаа.

Адууһа малаа оролдосотойгоор шахан таргалуулжа, жэлһээ жэлдэ тарган мяха тушаадаг ажахынуудай хажуугаар мал һүрэгтөө анхаралаа багаар хандуулдаг дээрэһээ муу шанартай мяха гүрэндэ тушаадаг ажахынууд олон. Жэшээнь, Хурамхаанай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой тушааһан 150 толгой эбэртэ бодо малай 55 процентнь туранхай, тус бүриинь дунда зэргын шэгнүүр оройдоол 227 килограмм татаһан байгаа. Иимэ жэшээнүүд олон. Үнгэрэгшэ хахад жэлэй туршада республикын ажахынуудһаа бүхыдөө 2283 тонно бодо мал, 218 тонно гахай, 410 тонно хонид абтаһан байна. Хэрбэ эдэ бүхы малаа болзор соонь таргалуулаад тушааһан байгаа һаа, ажахынууд 493 мянган түхэригһөө дээшэ нэмэлтэ мүнгэ абаха һэн.

Т. ГОРОХОВСКАЯ,
республикын гүрэнэй хүдөө ажахын продукци бэлэдхэхэ ба шанарыень шалгаха инспекциин хүдэлмэрилэгшэ.

ҺУРАГШАД ТУҺАЛНА

Кабанскын аймагай Байгалай совхозой хүдэлмэришэд витамин ехэтэй ногооной гурил бэлдэхэ хэрэгтэ ехэ анхарал табина. АВМ-0,4 агрегадые хоёр халаан соо хүдэлгэнэ. Механик Петр Антонович Родионов агрегадуудые бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэхэ хэрэгтэ ехэхэн хубитаяа оруулна. Гурил бэлдэхэ хаһа сагай эхилхэһээ урда нүхэдтэйгөө хамта даалгагдаһан техникээ һайса заһабарилаа бэлэй. Петр Антоновнч Родионовой халаанай хүдэлмэришэдтэй уулзажа хөөрэлдэбэбди. Хэжэ байһан ажалыень харабабди.

Габшагайгаар хүдэлжэ байнад. Хээрэ сабшагдаһан сэл хүхэ ногоо тээпэн машинанууд хойно хойноһоо һубарин ерэнэд. Хоншуу үнэрөөр хангалтаһан ногоон хэршэгдээд, мэшээглэгдэнэ.

Каменскын һургуулиин наймадахи классай һурагшад Ирина Малышева, Таня Рудомерова гэгшэд ажалдаа түргэн дадажа, оролдосотон бэрхээр хүдэлнэд. Эдэ басагад нёдондо жэл АВМ-эй агрегадуудта хүдэлэлсэжэ зарим тэды дүршэлтэй болоһон. Совхозой хүдэлмэришэдһөө дутангүй хүдэлжэ, магтаалда хүртэнэ.

— Игээд гурбан халаан соо гурил бэлдэжэ эхилхэмнай. Таряа хуряалгын эхилхэ бэлотор 2 мянган центнер гурил бэлдэхэ даабаритайбди. Энэ даабаряа дүүргэхын тула үдэр бүри һайнаар хүдэлхэ болонобди, — гэжэ халаанаие даагша механик П. А. Родионов хэлэнэ. Эдэнэр үдэр бүриингөө нормые үлүүлэн дүүргэнэ. Оньһон түхеэрэлгэнүүд найдамтайгаар хүдэлнэ. Байгалай совхоз витаминтай ногооной гурил бэлдэхэ даабаряа дүүргэхэл байха.

Е. ЧЕРНЫШЕВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: механик П. А. Родионов; һургуулиин һурагша Ира Малышева гурил мэшээглэнэ; үбһэн АВМ-0,4 агрегадта хэрэглэгдэнэ.

АВТОРАЙ фото.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Леонид Ильич БРЕЖНЕВТЭ

Хүндэтэ Леонид Ильич!

Ороной солото механизаторнуудта хандаһан, мүнөө жэлэй таряанай хуби заяан тухай. хүдөө нютагуудтахи техникые эрхим һайнаар ашаглаха тухай ехэ анхарал оролдолгоор нэбтэрһэн Танай бэшэгые бидэнэр бүгэдөөрэн анхаралтайгаар шэнжэлэн танилсаабди

Автомобильна транспорт ургаса хуряалгада ехэ удха шанартай. Теэд, энэмнай зарим газарта дутамаг байхын хажуугаар, дүүрэн хүсөөрөө хэрэглэгдэнэгүй. Урда тээнь таряа хуряалгын үедэ иимэ ушар мандашье үзэгдэдэг байгаа.

Мүнөө жэлэй хүдөө ажахын ашаануудые зөөлгэдэ манай автотранспортые хэрэглэлгэ һайжаруулха горитой нөөсэ аргануудые олонхойбди.

Таряа хуряалга ба зөөлгэдэ хабаадаһан бүхы хүсэеэ тодо һонороор, эмхитэй һайнаар хүдэлгэхэ гээшэ гол шухала байна гэжэ ойлгообди.

Бидэнэй бригаданууд, тэрэшэлэн бусад олон транспортна коллективүүд хүдэлмэреэ бригадна подрядай онол аргаар эмхидхээ. Энээнэй гол ушар удхань юуб гэхэдэ, түхэреэн сүүдхэ соо час часаар тодорхойлһон габшагай графигуудай ёһоор ороо һо таряа зөөхэ социалис мүрысөөнэй договорнуудые колхозууд, совхозууд ба таряа тушаан абадаг пунктнуудтай баталха ябадал болоно.

Мүнөө манай область дотор «Севкавтранс» гэжэ управлениин хэдэн арбаад бригада, мянга шахуу автопоезднууд тиимэ нэгэдхэмэл договорой ёһоор хүдэлмэрилнэ.

Манай хүдэлмэриин түрүүшын үрэ дүнгүүд тухай Танда, хүндэтэ Леонид Ильич, баяртайгаар элидхэнэбди. И. Т. Ярошенкын бригада календарна найман үдэрэй туршa соо «ЗИЛ-130» гэжэ арбан хоёр автопоездоор 25 километрэй зайда 12.162 тонно, харин В. Н. Носачевай бригада тиимэл арба нэгэн автопоездоор 34 километрэй зайда 7982 тонно ороо һо таряа элеваторта зөөһэн байна. Энэнь автомобиль бүхэнэй үдэрэй нормоһоо 3,6 дахин, харин жолоошон бүхэнэй — 1,8 дахин дээшээ болоно. Гэхэ зуура, энэ хүдэлмэридэнь бороо хура һаад хээ. Тиигээгүй һаань — ажалай бүтээсэ бүри ехэ байха һэн. Уларилай һайн байһан үдэрнүүдтэ автомобиль бүхэнэй нормые 7 дахин, жолоошон бүхэнэй нормые 3,5 дахин үлүүлээ һэмди

Ажалай вахтада жагсан, хуряалгын дүүрэтэр эды шэнээн ороо һо таряа зөөхэ гэжэ Танине, хүндэтэ Леонид Ильич, найдуулнабди:

И. Т. Ярошенкын бригада — 50 мянган тонноһоо бага бэшэ ороо һо таряа,

В. Н. Носачевай бригада — 40 мянган тонно ороо һо таряа зөөхэ.

Бүхы дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байдал бэхижүүлхын тула саг үргэлжэ оролдолго хүсэлэлгэ гарган хүдэлмэрилжэ байдагайтнай түлөө, эгээл эй хүдэлмэрилэгшэд, бидэнэр тухай ехэ анхарал оролдолго гаргадагайтнай түлөө Танда, хүндэтэ Леонид Ильич, үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан бригадануудайнгаа үмэнэһөө хүргэнэбди.

Элүүр энхэ байхыетнай Танда, хүндэтэ Леонид Ильич, хүсэнэбди.

Ростовско областиин «Севкавтранс» управлениин бригадануудай даалгабаряар:

И. Т. Ярошенко — 1194 -дэхи автоколоннын жолоошодой бригадир

С. М. Крючков — бригадын парторганизатор

В. Н. Носачев — 1191-дэхи автоколоннын жолоошодой бригадир

В. Ф. Моисеев — бригадын парторганизатор.

ТАСС — Шэнэ һонин

УРГАСА ХУРЯАЛГЫН ДЭЛИСЭ ОРОН ДОТОР УЛАМ ҮРГЭДЭНЭ

КУБАНИИН ЕХЭ ТАРЯАН

КРАСНОДАР. (ТАСС). Таряа тээһэн автомашинанууд, автопоезднууд Кубаниин элеваторнууд тээшэ шэглэһэн харгынуудаар таһалгаряагүй дабшана.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй бэшэг дээшэлүүлмэл уялгануудаа дүүргэхын түлөө тэмсэлдэнь Кубаниин таряашадта ажалай шэнэ эршэ, зориг бадаруулаа. Гүрэнэй амбаарнууд мүнөө колхозууд болон совхозуудһаа сүүдхэ бүри 100—120 мянган тонно таряа тушаан абана. Энэнь гол түлэб эрхим сортын үнэтэ шэниисэ болоно.

Таряа бэлэдхэхэ түсэбөө дүүргэһэн олон ажахынууд дээшэлүүлэгдэмэл шэнэ уялгануудайнгаа тоодо оруулан, гүрэндөө таряа худалдажа захалаа. Усть-Лабинска, Тимашевскэ, Приморско-Ахтарска болон таряагаар баян Кубаниин бусад районуудай ажахынууд иимэ хүдэлмэри ябуулжа байна

ГУРБАДАХИ МИЛЛИОН ГЕКТАР

АЛМА-АТА. (ТАСС). Казахстанай таряашад гурбадахи миллион гектарайнгаа таряае хуряажа захалаа. Республикын арбан нэгэн областиин колхозууд болон совхозууд ургасаяа хуряажа захалба. Казахстанай таряашад бүхы дээрээ 25 миллион үлүүтэй гектар талмайн ороо һото, ороо һото-бобово ургаламнуудые, тэрэ тоодо 18,3 миллион гектар шэниисэ хуряаха юм.

ХАДА ГАЗАРАЙ ТАРЯАН

СТАВРОПОЛЬ. (ТАСС). Ставрополиин механизаторнууд һүүлшын зуу мянган гектарай ороо һо таряа сохижо эхилбэ. Мүнөө эндэ хада газарай, Кубань шадарай станциинуудай ургаса хуряагдажа байна. Таряа сохилгоёо ойрын үдэрнүүдтэ дүүргэхын тула тала нютагуудай комбайнернууд хүдэлмэриһөө сүлөөрһэн агрегадуудаа нишэнь асаранхай.

ХУРЯАЛГЫН ХҮДЭЛМЭРИДЭ РАДИО ХЭРЭГЛЭГДЭНЭ

ТЕРНОПОЛЬ (ТАСС). Теребоблянска районой Кутузовай нэрэмжэтэ колхозой таряалангай конвейерэй гол звенонуудай таряа хуряалгын нэгэдхэмэл отрядуудай, тоогой ба диспетчерскэ пунктын хоорондо радиохолбоон тогтоогдоо Хоёр мянга шахуу радиостанци мүнөө эндэхи баян ургаса хуряалгада «хабаадана». Мэргэжэлтэдэй тоолон тодорхойлһоной ёһоор, комбайнуудай ба автомашинануудай хоорондын холбоое радиогой туһаламжаар бэелүүлхэдэ, ургаса хуряалгын болзорые хоёр-гурбан үдэрөөр түргэдхэхэ арга олгоно.

«САЛЮТ-5» НИИДЭЖЭ ҮРГЭЛЖЭЛЬӨӨР

НИИДЭЛГЭ ЗАЛАН ХҮТЭЛХЭ ЦЕНТР, августын 3. (ТАСС). Космонавтнар Борис Волынов, Виталий Жолобов ээлжээтэ амаралтынгаа үдэрэй һүүлээр «Салют-5» гэжэ замбуулинай научна станци дээрэ шэнжэлгэнүүдые хэжэ үргэлжэлһөөр.

Станциин экипаж арадай ажахын элдэб һалбаринуудай аша туһада Урда-Ураалай, Казахстанай, Узбекистанай, Таджикистанай районуудай фото-зурагые буулгаба. Тиихэдээ хара-сагаан үнгэтэ ба спектрозональна плёнконуудые хэрэглээ.

«Салют-5» станциин замбуулиндахи замайнь параметрнүүд мүнөө үедэ иимэ байна:

— дэлхэйн нюуруунһаа холодолгын саада захань (апогей)—286 километр;

— дэлхэйн нюуруунһаа холодолгын наада захань (перигей)—261 километр;

— дэлхэйе тойрон ниидэлгын саг—89,8 минута;

— замайнь һөөлжэлгэ—51,6 градус болоно

Замбуулинай станциин оньһон түхеэрэлгэнүүд һаадгүйгөөр хүдэлнэ

Космонавтнар Борис Волыновай, Виталий Жолобовой, бэеынь элүүр һайн байна.

СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНЭЙ ХУУДАҺАН

Захааминай, Яруунын аймагуудай ажалшадай 1976 ондо абаһан уялгануудай дүүргэлтын ябаса тухай

Буряад ороной промышленна предприятинуудта, барилгын болон транспортын эмхинүүдтэ, колхоз ба совхозуудта арбадахи табан жэлэй түрүүшын оной түсэбтэ даабаринуудые, социалис уялгануудые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэржэ, тэрэнэй эршэ улам шангадана. Байгша оной түрүүшын хахадай түсэбүүдые республикын олонхи колхозууд урагшатайгаар дүүргэһэн байна.

Республикын аймагууд хоорондоо мүрысэдэг гуримтай болоһоор үнинэй. Жэшээнь, Захааминай болон Яруунын аймагуудай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд һүүлэй арбаад жэлэй хугасаада мүрысэнэ. Түс аймагуудай ажалшад бэе бэедээ айлшалалсажа, хүдэлмэриингөө дүй дүршэлые халан абалсадаг заншалтай. Мүрысөөтэ аймагуудай соёлой хүдэлмэрилэгшэд баһал бэе бэедээ ябалсажа, малшад болон таряашадта концертнүүдые харуулдаг гуримтай. Тиигэжэ республикымнай холын хоёр аймагай хүдөөгэй ажалшадай дунда социалис мүрысөөн бүри хүсэтэйгөөр дэлгэрнэ, харилсаа холбоониинь улам бэхижэнэ.

Дурсагдагша аймагуудай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй социалис мүрысөөндэ газетымнай энэ хуудаһан зорюулагдана. Материалнуудыень манай корреспондентнүүд Д. Аюшеев, Д. Дугаров хоёр бэлдэбэ.

КОЛЛЕКТИВ БҮХЭН ЗОРИГЖОНХОЙ

Мяханай шэглэлтэй мал үсхэбэрилдэг манай аймагай совхозууд үнгэрһэн хахад жэлэй социалис мүрысөөндэ хүдөө ажахынгаа һалбаринуудые хүгжөөхэ талаар урдаа табигдаһан зорилгонуудаа бэелүүлэн, зарим тэды хүдэлмэри хэһэн байна. Мяха үйлэдбэрилхэ хахад жэлэй түсэб үлүүлэгдэжэ, нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулхада, 101 процент дүүргэгдэһэн байна. Илангаяа Дүтэлүүрэй, Енгорбойн, Санагын, Далахайн совхозууд түсэбһөө гадуур малайнгаа шэгнүүр нэмээһэн байха юм.

Үнгэрһэн хахад жэл соо гүрэндэ мяха худалдаха түсэб мүн лэ үлүүлэн дүүргэгдэ. Хамта дээрээ 9350 центнер мяха худалдаха түсэбтэй һаа, 9427 центнер тушаажа, совхозууднай даабаряа 111 процент дүүргэһэн байна. Хахад жэлэй дүнгүүдээр аймаг дотороо түрүү һуурида гараһан Харацайн совхоз (директорынь Б-Ц. С. Очиров, парткомой секретарь В. Н. Дамжалов, профсоюзай рабочкомой түрүүлэгшэ Б. Ц. Гармаев) мяха гүрэндэ худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэбые 115 процент дүүргөө.

Удаан саг соо мал ажалда хүдэлжэ, дүй дүршэлтэй болоһон малшаднай шэнэ табан жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхые хүсэнэ. Тэдэнэй тоодо аймагай суута малшад Ж. Цыденов, Р. Доржиева, Д. Дылгыров (Далахайн совхоз), Г. Логинов, А. Бандеева, Ц-Д. Окинова (Санага). Д. Шагжиев, Д. Жагбаев (СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхоз). А. Цыренов (Хамни), Д-Ц. Базарова, Ц-Х. Раднаева, Б. Г. Жамсаранова, Х. Д. Гармаев (Дүтэлүүр), Г. Эрдынеев, Б. Доржиев (Енгорбой) болон бусад ороно. Үнгэрһэн жэлдэ эдэнэр үхэр бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхэдэ дунда зэргээр 1000 граммһаа 1300 грамм хүрэтэр нэмээһэн байгаа. Энэ зунай 100 хоногто 100 килограммаар үхэр бүхэнэй шэгнүүрые нэмээхэ гэһэн СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозой малшадай уряада харюу болгон шэнэ уялгануудые абаад, хэлэһэндээ хүрэжэ байна.

Хахад жэлэй туршада аймаг дотор 20.600 центнер һү гүрэндөө худалдаха түсэбтэй байһан һаа, 20.724 центнер тушаажа, даабаримнай 100,6 процент дүүргэгдэ. Харацайн, Михайловкын, Хамниин, Дүтэлүүрэй совхозууд хахад жэлэй туршада гүрэндэ һү худалдаха түсэбөө 118—100,4 процент дүүргэжэ шадаа. Гэбэшье аймаг һү худалдалгаар нёдондо жэлэй хэмжээндэ хүрөөгүй.

Аймаг дотор һү абалгые доошолуулха шалтаг байгаагүй. Һаалиин малда тэжээл дуталдаагүй, бии байһан тэжээлээ үнеэн бүхэнэй һаамда тааруулан, һайнаар буйлуулаад үгэжэ шадаһан һаа, ондоохон дүн туйлагдаха байгаа.

Һү үйлэдбэрилгээр мүн лэ гээгдэлтэй гараабди. Үнгэрһэн жэлэй түрүүшын хахадта бүхыдөө 27.984 центнер һү һааһан байбал, энэ жэлэй январь-июнь һарануудта 24.961 центнер абтаа. Тэрэнэй 84 процентнь гүрэндэ худалдагдаа. Ажахы доторой гаргаша ехэ болошоно. Хахад жэл соо дунда зэргээр үнеэн бүриһөө 787 килограмм гэхэ гү, али нёдондонойхиһоо 114 килограмм һүн багаар абтаба. Энэ хугасаада зуун үнеэн бүриһөө 49,5 тугал абтаба. Энэмнай нёдондонойхиһоо нилээд доогуур.

Манай аймагта хонид үсөөн юм. Энэ жэл 15.621 толгой хурьган абтаа. Хурьгадай гарза нёдондонойхиһоо ехэ байгаа. Мүнөө 100 эхэ хониин бүриһөө 74 хурьган түлжүүлэгдэжэ байна.

Аймаг дотор түрүү һаалишад, хонишод олон. Хахад жэл соо үнеэн бүриһөө 1000 килограммһаа дээшэ һү 26 һаалишан абаа. Р. Цыбикова, Б. Шагдурова, Б. Ашатуева, Д. Гомбоева, Ц-Х. Будаева, Д. Дондокова, С. Будаева, Х. Доржиева, С-Х. Ринчинова, Ц-Д. Доржиева гэгшэд аймагай һаалишадай мүрысөөнэй манлайда ябана. Хэдэн арбаад залуу һаалишад тэдэнэй жэшээгээр ажаллан мүрысэжэ, залуу наһанай эршэ харуулна.

Хониин ажалдахи хахад жэлэй дүн баһа хангалтагүй гэжэ тоологдобошье һаань, түрүү хонишоднай һайнаар ажаллажа гараа. Аймаг дотороо суутай болоһон ахалагша хонишод Е. Норбоевагай, Ц-Д. Галдановай, И. И. Яньковой, К. Даргуевай, Д. Бадмаевай, Ц. Очировай, Ц. Бадмаевай болон бусадай отаранууд һайн дүнгүүдые харуулаа.

Үнгэрһэн хабарай тарилгын үедэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дэлисэ үргэдэн, таряашад, механизаторнуудай агротехническэ богони, таарамжатай болзорто тарилгаяа дүүргэжэ шадаа. Тиигэжэ совхозуудай таряалан дээрэ урда жэлнүүдэйхиһээ һайн ургаса гаража байна. Тэрэнээ гээлтэ хоролтодо оруулангүй хуряаха хэрэг манай нангин зорилгомнай болоод байна.

Мүнөө тэжээл бэлэдхэлгын халуун саһа эхилшоод, хура бороогой һаад тойбо татажа байбашье, урагшатайгаар ябуулагдажа байна. Илангаяа СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ, Харацайн, Санагын, Михайловкын совхозуудта үбһэн һайнаар абтана. Үбһэ хуряалгын хажуугаар сенаж, набшаһата тэжээл, ногооной гурил бэлэдхэлгэ түлэг дундаа. Михайловкын, Харацайн совхозууд силос даража эхилэнхэй.

Аймагай промышленна болон транспортна, барилгын, арад зоной хэрэглэмжэ хангалгын предприятинууд, эмхи зургаанууд үнгэрһэн хахад жэлэй туршада урдаа табиһан зорилгонуудаа бэелүүлхэ талаар бараг һайн дүнгүүдые туйлаа.

Нютагай партийна, советскэ органууд, профсоюзай, комсомолой эмхинүүд бүхы хүдэлмэреэ ажалшадай дунда улам үргэдхэн, эмхидхэлэй болон хүмүүжүүлхы үүргэеэ дээшэлүүлхэ зорилготойгоор ажаллажа байна. Манай түрэл партиин XXV съездын табиһан асари ехэ программа бэелүүлхын тула ажалшадай коллектив бүхэн зоригжонхой.

К. ШУРЫГИН,
Захааминай аймаган Соведэй гүйсэдкомон түрүүлэгшэ.

Аймагуудай ажалшадай хахад жэлэй түсэбэй дүүргэлтын тобшо дүнгүүд

Захаамин		Ярууна
105	Мяха худалдаха түсэб (проц.)	101
104	Һү худалдаха түсэб (проц.)	98
787	Үнеэн бүриһөө һаагдаһан һүн (кг)	851
299	Гүрэндэ худалдагдаһан үхэрэй дунда зэргын шэгнүүр (кг)	251
49,5	100 үнеэн бүриһөө түлжүүлэгдэһэн тугал	40
81	100 эхэ хониин бүриһөө түлжүүлэгдэһэн хурьган	57

АРГА БОЛОМЖОЁО ХЭРЭГЛЭН...

Байгша оной түрүүшын хахад жэлэй дүнгүүд тухай шэнжэлэл хэхынгээ урда тээ мүнөөдэрэймнай ажал хэргэй үндэһэ һуури болоһон үнгэрһэн жэлэй дүнгүүд тушаа тобшо тэдыгээр хэлэлтэй. 1975 ондо Яруунын аймагай колхоз, совхозууд гүрэндөө мяха, нооһо худалдаха түсэбүүдээ түс түстань 106—108 процент дүүргөө һэн. Һү худалдалгаар юһэдэхи табан жэлэй түсэб 102,5 процент дүүргэгдэбэшье түгэсхэхы жэлэй түсэб 96 процент болоһон байна. Сагай уларилай таарамжагүй байһан дээрэһээ үнгэрһэн үбэлжэлгын хугасаада ниитын малда тон бага үбһэ болон бусад тэжээл бэлэдхэгдэһэн юм. Тиигэжэ олонхи колхоз, совхозуудта малай үбэлжэлгэ ехэхэн бэрхэшээлтэйгээр үнгэрбэ.

Тиигэбэшье аймагай малшад бии байһан арга боломжонуудаа хүсэдөөр хэрэглэжэ, мяха, һү нооһо үйлэдбэрилхэ, малай тоо толгой олошоруулха зорилгонуудаа бэелүүлхын түлөө бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ, дүршэл шадабарияа зорюулха гэжэ шиидээд, социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсоо.

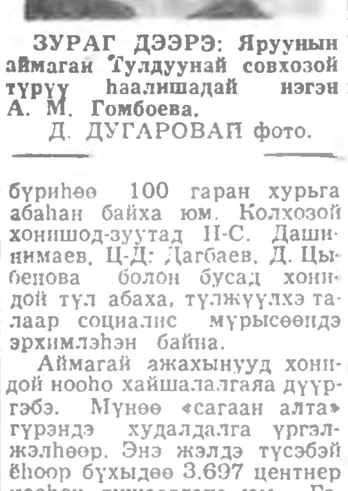
Хараалагдаһан түсэб, абаһан уялгануудаа дүүргэхын түлөө тэмсэл соогуур энэ жэлэй түрүүшын зургаан һара үнгэрөө. Дээрэ үгтэһэн мэдээсэл дээрэһээ харахада, аймагай ажахынууд гүрэндэ мяха худалдаха хахад жэлэй түсэбые 101 процент дүүргэһэн байна. Бүхыдөө 10.284 центнер мяхан тушаагдаа. Түсэбөө 128—110 процент дүүргэһэн «Победа», «Коммунизм» колхозууд, «Комсомольский» совхоз энэ амжалтада ехэ хубитаяа оруулаа. Гүрэндэ дунда зэргээр 312 килограмм шэгнүүртэй үхэр, 38 килограммтай хонид тушаагдаһан байха юм. «Коммунизм» колхозһоо, «Комсомольский» совхозһоо худалдагдаһан малай 62—43 процентнь эрхим зэргын тарган гэжэ сэгнэгдэ. Мал шахан таргалуулгые һайнаар эмхидхэһэн ажахынууд һайн шанартай мяха гүрэндэ худалдаа.

Мал шахажа гү, али бэлшээжэ таргалуулга гол түлэб малшадһаал дулдыдадаг. Энэ талаар мал адуулагшад: Нарһатын совхозой—П. Жигмытов, Яруунын совхозой—Д. Доржиев, «Коммунизм» колхозой — Г. Найданов, «Комсомольский совхозой—Д. Токтохоев болон бусад эрхим дүнгүүдые туйлана. Бэрхэшээлтэй үбэлжэлгын хугасаадашье олонхи малшад бага бэшэ амжалта туйлажа шадаа бшуу.

Хахад жэлдэ һү худалдаха түсэб 98 процент дүүргэгдэ гэхэ гү, али хамта дээрээ 42.128 центнер һүн тушаагдаа. «Коммунизм» колхоз, «Комсомольский» совхоз түс түстаа 4.901—3.492 центнер һү гүрэндэ тушаажа, түсэбүүдээ 132—145 процент дүүргэһэн байна. Нёдондоной энэ хугасаатай сасуулхада, эдэ ажахынууд һү үйлэдбэрилгэеэ нилээд дээшэлүүлбэ. Зургаан һара соо үнеэн бүриһөө 1.320—1.263 килограмм һү һааһан Тулдунай совхозой Б. С. Ананинай, Б. Б. Яртагаевай, Яруунын совхозой Г. Б. Мухархановай, Б. Чимитовэй даадаг фермэнүүдэй һаалишад мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябана. Яруунын совхозой һаалишад Х. Г. Эрдынеева, СССР-эй Верховно Соведэй депутат М. Ж. Батомункуева, Нарһатын совхозой һаалишан, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат Ц. Ж. Гурожапова, Тулдуунай совхозой түрүү һаалишад А. М. Гомбоева, Ц. Шалдаева, «Коммунизм» колхозой Е. Грехова болон бусад социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргөө.

Гэхэтэй хамта зарим ажахынууд үнгэрһэн хугасаада һү үйлэдбэрилхэ түсэбүүдээ дүүргээгүй. Энэ талаар илангаяа «Дружба» колхоз ехэ гээгдэлтэй. Нёдондонойхитой сасуулхада, түс ажахы һү үйлэдбэрилгэеэ 55 процент доошолуулаа. Тэрэшэлэн Нарһатын совхоз үнгэрһэн оной хахад жэлэйхиһээ 25 процентээр бага һү үйлэдбэрилөө. Эдэ, бусад зарим ажахынуудай һү багаар тушааһан дээрэһээ аймаг гүрэндэ һү худалдаха түсэбөө дүүргээгүй байна.

Түрүүшын хахад жэлэй туршада малай түл абаха ба түлжүүлхэ талаар олонхи ажахынуудай малшад һайнаар ажаллажа гараа. «Комсомольский» совхоздо нёдондонойхиһоо олон тугал абтаа. «Коммунизм» колхоз, Яруунын совхоз 100 эхэ хониин бүриһөө 88—77 хурьга абажа түлжүүлээ. Үльдэргын хонишод мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябана. Эндэхи зургаан коллектив 100 хониин

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Яруунын аймаган Тулдуунай совхозой түрүү һаалишадай нэгэн А. М. Гомбоева.
Д. ДУГАРОВАЙ фото.

бүриһөө 100 гаран хурьга абаһан байха юм. Колхозой хонишод-зуутад Н-С. Дашинимаев, Ц-Д. Дагбаев, Д. Цыбенова болон бусад хонидой түл абаха, түлжүүлхэ талаар социалис мүрысөөндэ эрхимлэһэн байна.

Аймагай ажахынууд хонидой нооһо хайшалалгаяа дүүргэбэ. Мүнөө «сагаан алта» гүрэндэ худалдалга үргэлжэлһөөр. Энэ жэлдэ түсэбэй ёһоор бүхыдөө 3.697 центнер нооһон тушаагдаха юм. Гэбэшье үбһэ тэжээлээр дутамаг үбэлжэһэн хонидһоо һайн шанартай, элбэг нооһон абтаагүй.

Зүгөөр манай аймагые бүхэдынь абажа үзэхэдэ, хахад жэл дотор зуун эхэ мал бүриһөө 52 тугал, 72 хурьган, 47 унаган абтаа. Энэмнай тон бага дүн болоно. «Победа», «Дружба» колхозууд, Нарһатын совхоз тугал, хурьгадые илангаяа үсөөнөөр түлжүүлээ. Эдэ ажахынууд абтаһан түлнүүдэйнгээ 30—35 процентые гарзалуулһан байха юм. Яруунын совхоздо абтаһан 891 тугалайнь 268-ниинь хоролтодо ороо.

Аймаг дотор бүхыдөө 1.528 тугал, 9.975 хурьган гарзалаа. Энэ хадаа ажахынуудай зоовет-мэргэжэлтэд болон хүтэлбэрилэгшэдэй малайнгаа һүрэгые олошоруулха талаар тодорхон хүдэлмэри ябуулаагүйн байһаниие гэршэлнэ. Нарһатын, «Юбилейнын» совхозуудта, «Дружба» колхоздо нёдондо жэлэйхитэй сасуулхада, бүхы түрэлэй мал хоёр дахин олоор гарза хоролтодо оруулагдаа. Энэ ушар байдалые хараада абан, шухала хэмжээнүүдые абаха бологдоно. Мал харууһалга, эдээлүүлгые эрид һайжаруулха, зооветеринарна хүдэлмэри һайнаар ябуулха шухала.

Арбадахи табан жэлдэ орооһо таряа элбэгээр үйлэдбэрилхэ, ниитын адууһа малые үбһэ тэжээлээр хүсэд хангаха зорилго табигдана. Энэ асуудалаар бэелүүлэгдэхэ хэмжээ ябуулганууд хараалагданхай.

Энэ жэлэй хабарай тарилгые олонхи ажахынуудай урдынхиһаа богони болзорто, һайн шанартайгаар үнгэргэһэн байна. Ажалай үндэр бүтээсэ болон шанарай түлөө мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрээ һэн. Тиин ажахынуудай таряалан дээрэ ургасын гараса яһала һайн. Илангаяа ой шадарай полинууд дээрэ таряан һайнаар ургаа. Колхоз, совхозуудай механизаторнууд комбайн, жаткануудаа, бусад машинануудаа саг соонь заһабарилан түхеэржэ, ургаса хуряалгадаа эртэнһээ бэлдэжэ байнхай.

Мүнөө аймаг дотор тэжээл бэлэдхэлгэ эхилээ. Бүхыдөө бүрин оньһожоруулагдамал 32, гүйсэд бэшээр оньһожоруулагдаһан 34, морин ба гар ажалай 72 звено тэжээл бэлэдхэлгэдэ гараа. Аймагта ногооной витаминтай гурил бэлэдхэхэ дүрбэн агрегат хүдэлжэ эхилээ. Набшаһата тэжээл бэлэдхэлгэ үргэлжэлһөөр. 3.749 центнер нимэ тэжээл абтанхай. Эмхи зургаануудай, предприятинуудай ажалшад колхоз, совхозуудай малда набшаһата тэжээл бэлэдхэлсэнэ.

Тэжээл бэлэдхэлгын үедэ үдэр, час бүхэниие ашаг ехэтэйгээр хэрэглэжэ, үндэр бүтээсэ, шанар туйлахын түлөө мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ хэмжээ ябуулганууд ажахы бүхэндэ хараалагданхай. Энэ зун, намартаа аймаг дотор 450 мянган центнер бүхы янзын тэжээл бэлэдхэгдэхэ юм.

Мүн эдэ үдэрнүүдтэ һү ехээр һаахын түлөө тэмсэл үргэнөөр ябуулагдана. Тэрэшэлэн манай мүрысэгшэ Захааминай аймагай СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозой мал адуулагшадай жэшээгээр зунай бэлшээриин үедэ малайнгаа шэгнүүр ехээр нэмээхын түлөө Яруунын малшад тэмсэжэ байна. Мүнөө олонхи малшад сүүдхэ бүри малайнгаа шэгнүүрые 1.000 граммаар нэмээхэ уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлнэ.

Тобшолон хэлэхэдэ, Яруунын малшад, таряашад түрэл партиингаа XXV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлэй хараа зорилгонуудые дүүргэхын түлөө шармайн тэмсэжэ байна.

С. ПОЛХОНОВ,
Яруунын аймагай Соведэй гүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин начальник.

ЭРШЭНЬ ШАНГАДАНА

Манай Хамниин совхоз үнгэрһэн жэл һү гүрэндэ худалдаха түсэбөө 102 процент дүүргэжэ, 1974 оной хэмжээе 5,5 процентээр үлүүлһэн юм. Энээн соо манай фермын ажалшадай хубита нилээд бии гэжэ мэдэдэгбди. Бидэнэр жэл бүриингөө даабариие һүүлэй арбаад жэл соо хододоо үлүүлэн дүүргэдэг заншалтай.

Фермымнай малда үлүү ехэ тэжээл үгтэдэггүй. Хубаарилагдаһан тэжээлээ зоотехническэ эрилтын ёһоор буйлуулан шанаржуулжа, үнеэдтээ эдюулдэг гурим бүхы юумэ шиидхэдэг юм. Зоотехническэ бүхы эрилтэнүүдые бэелүүлхэ хэрэг һаалишан бүхэнэй нангин уялга бшуу. Би 20 гаран жэл һаалишанаар хүдэлөөб. Мүнөө намтай хүдэлдэг һаалишадай олонхинь хожом ерэжэ, манай фермын «тогтомол гуримда» һураһан нүхэд юм. Тиимэһээ «нэгэн бултанай түлөө, бултадаа нэгэнэй түлөө» гэһэн ёһо манда тогтонижонхой.

Һүүлэй хэдэн жэлдэ фермые эрхилэгшээр хүдэлнэб. Энэ хугасаада СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ фермэ гэһэн нэрэ хүндэдэ хүртөө һэмди. Жэл бүриин ажалай дүнгөөр партиин райкомой, аймгүйсэдкомой мүн, совхозойнгоо дамжуулгын Улаан тугуудта оло дахин хүртэһэн, Хүндэлэлэй грамотануудаар, дипломуудаар шагнагдаһан фермэ юм. Үнгэрһэн 1975 ондо бүхы фермээрээ үнеэн бүриһөө 2188 килограмм һү һаажа, аймаг соогоо түрүү һуурида гараа һэмди.

Энэ оной түрүүшын хахад жэлэй туршада үнеэн бүриһөө 1232 килограмм һү абажа, һаалиин фермэнүүд хоорондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүүлэгдөө. Тиигэжэ баһал КПСС-эй райкомой, аймгүйсэдкомой, райсовпрофой болон ВЛКСМ-эй райкомой дамжуулгын Улаан тугта хүртэбэбди. Манай совхозой түбэй һаалиин фермын коллектив хоёрдохи һуури эзэлээ. Июль һарын дүнгүүдые харахада, һаалишан бүхэн абаһан уялгаяа дүүргэһэн байба.

Хахад жэлэй туршада аймагай бүхы һаалишадай дундаһаа 26 хүн үнеэн бүриһөө 1000 килограммһаа дээшэ һү һаагаа. Тэдэнэй тэи хахадынь манай совхозой һаалишад болоно. Манай фермын һаалишан Р. Цыбикова даалгагдаһан үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1377 килограмм, Б. Шагдурова 1302 килограмм һаагаа.

Үнгэрһэн 7 һарын дүн гаад байхадаа, фермээрээ энэ жэл үнеэн бүриһөө 2000 килограмм һү һаажа түсэбөө үлүүлэн дүүргэхэбди гэжэ һананаб.

С. ДАШИЕВА,
Хамниин совхозой СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ МТФ-ын даагша.

Захааминай аймаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Яруунын аймагай «Комсомольский» совхозой бэрхэ мал адуулагшад Е. И. Димова (зүүн гарта хинь), В. И. Дашиева.
Д. ДУГАРОВАЙ фото.

ТҮРГЭН ХУРЯАГДАХА

Манай «Дружба» колхозой экономикын гол шухала һалбаринь мал ажал юм. Һаалиин 3 фермэ, залуу малай хэдэн гүүртэ, хонидой 30 отара ажахымнай гурбан отделенидэ хубаарилагданхай. Үбэлжэлгын хугасаада эдэ олон һүрэг малые хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээлээр хангаха зорилго газар таряалангай ажалшадай урда табигдана. Энэ зорилгые бэелүүлгэдэ механизаторнууд шиидхэхы үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй гээшэ.

Һүүлэй гурбан жэл удаагаар колхозой сабшалан, таряалан ган гасуурта дайрагдажа, мал ажалай продукци түсэбөөр хараалагдаһанһаа багаар абтаһан байна. Энэ жэлэй түрүүшын хахадта һү, мяха үйлэдбэрилгээр аймагаа гэдэргэ татабабди. Хэды тиигэбэшье саг зуурын бэрхэшээлнүүд дабагдажа байна.

Нэн түрүүн таряан ажалай культурые дээшэлүүлхэ, орооһото болон тэжээлэй ургамалнуудые саг болзор соонь тариха, хуряажа абаха хэрэгтэй. Тиимэһээ машина, техникээ һайнаар заһабарилха, үндэр бүтээсэтэйгээр ашагладаг болохо зорилготойбди. Утгажуулга, уһа дүүрин үргэнөөр хэрэглэжэ, тогтууритай һайн ургаса абаха талаар нилээд хүдэлмэри ябуулагдана. Һү һаалиин шэнэ комплекснууд, фермэ шадар һайжаруулагдаһан бэлшээри байгуулагдажа байна. Үбэлөө залуу үхэр, тэрэшэлэн зунаа хонидые шахан таргалуулха дүй дүршэл нэбтэрүүлэгдээ. Эдэ бүгэдэ хэмжээ ябуулганууд малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ зорюулагдана.

Ниитын малые элбэг хүрэхэ тэжээлээр хангаха зорилгые шиидхэлгэ хадаа машина, техникэ үндэр бүтээсэтэйгээр ашаглаһанһаа дулдыдаха байһаниинь мэдээжэ. Тиимэһээ манай колхоздо һүүлэй жэлнүүдтэ трактор, машинануудые һайнаар заһабарилжа түхеэрээд, хүдөө ажахын гол шухала хүдэлмэринүүдтэ хэрэглэдэг болоо. Бүхы машина, техникэмнай түсхай хорёо соо ГОСТ-ын ёһоор хадагалагдажа байдаг. Техникэ зүбөөр хадагалха талаар соносхогдоһон конкурснуудта нэгэнтэ бэшэ түрүү һуури эзэлһэн байнабди. Тиихэдэ техникэ заһабарилга манайда тон һайнаар эмхидхэгдэнэ. Энээнэй ашаар орооһото болон тэжээлэй ургамалнуудые тарилга, хуряалга, тэжээл бэлэдхэлгэ богони болзорто үнгэргэгдэнэ.

Мүн техникээ бүлэг бүлэгөөр хүдэлгэхэдэ, тарилга болон хуряалгын хүдэлмэри урагшатайгаар ябуулагдана. Жэшээнь, үнгэрһэн хабартаа газар хахалдаг агрегадууд булта нэгэ газарта, тэдэнэй элдүүрилһэн газарта тарилгын бүхы агрегадууд хамтааран хүдэлгэгдөө. Эдэ бүлэг машинануудта техническэ харууһа хэхэдэ, тарилгын хүдэлмэриие урагшатай ябуулгада ехэл таарамжатай байгаа. Тиин энэ жэлэй хабарай тарилга урдынхидаа адли болзорто үнгэргэгдөө. Ургаса жэгдээр бултайгаа һэн. Түрүү механизаторнууд А. Б. Тарнуев, Н. П. Чирков, Н. Ш. Софеев гэгшэд илангаяа үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллажа гараа. Ургасаяа бог үбһэнһөө хамгаалхын тула авиаторнуудай туһаламжаар 1500 гектар таряалан дээрэ элдэб химикадууд сүршэгдөө. Урдынхиһаа нилээд ехэ минеральна утгажуулга полинуудта тараагданхай. Болемоор газарнууд уһалагдаа. Тобшолон хэлэхэдэ, үндэр ургаса ургуулхын түлөө манай таряашад хамаг шадалаараа оролдоно гээшэ.

Һүүлэй жэлнүүдтэ бэелүүлэгдэһэн шухала хэмжээ ябуулгануудай ашаар нёдондо дунда зэргээр гектар бүриин 9,1 центнер орооһо хуряагаа һэмди. Урдандаа оройдоол 5—6 центнер ургаса абтадаг байгаа. Байгша ондошье энээнһээ бага бэшэ ургаса хуряаха зорилготойбди. Техникэ заһабаришадай бүхы жаткану[illegible] бэлэн болгоо, 13 комбайн заһабарилагданхай. В. Р[illegible]сыловэй звено паяар [illegible] хы комбайнуудаа заһабарилжа дүүргэхэ юм.

Мүнөө үедэ колхоздомнай үбһэ хуряалгын халуун [illegible] ябажа байна. Тэжээл бэлэдхэлгэдэ хэрэглэгдэхэ бүхы машина, зэр зэмсэгүүд [illegible] заһабарилагдажа дүүрэһэн юм. Тиин манай колхозой [illegible] гүүд үбһэ хуряалгадаа түргэн бэлэдхэлтэнгээр ороһон [illegible]на.

Би һүүлэй үедэ огородой бригадада хүдэлжэ, МТЗ-50 тракторааараа хабартаа наг шэбхэ зөөжэ, удаань газар хахалалсаа. Мүнөө огород дээрэ зүрхэ хоорондын элдүүрилгэ хэжэ, минеральна утгажуулга [illegible] раажа байнаб. Нёдондо огородшодой бригада 872 центнер овощ, 1750 центнер хартаабха хуряагаа һэн. Харин байгша ондо огородой эдэ үшөө элбэгээр ургуулжа, гектарай 100 центнер овощ, 90 центнерһээ бага бэшэ хартаабха абаха зорилготойбди.

Огородойнгоо ургаса хуряажа эхилхын урда тээ тэжээл бэлэдхэлгэдэ хабаадаһан садагбди. Нёдондо горох хуряагаа һэмди. Мүн үбһэ тармалга, һурилэлгэдэ хоёрдо эшодог байгаабди. Энэ жэлдэшье ниитын малда тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ хабаадалсанабди.

Манай колхозой механизаторнууд оройһо таряанай эдэр ургаса, огородой эдеэ элбэгээр хуряаха, ниитын малда бардам хүрэхэ тэжээл бэлэдхэхэ харюусалгата зорилгоёо амжалтатайгаар дүүргэхын тула тэмсэжэ байна.

Н. БЕЛОУСОВ,
Яруунын аймагай «Дружба» колхозой тракторист, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат.

ХЭЛЭҺЭНДЭЭ ХҮРЭХЭБДИ

Үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, хүдэлмэриин шанар һайжаруулха зорилготой шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй хахадынь үнгэршэбэ. Социалис мүрысөөндэ манай совхоз һайн дүн туйлажа, аймаг соогоо эрхимүүдэй нэгэндэ гараһан байна.

Мяха үйлэдбэрилдэг шэглэлтэй манай совхозой хүдэлмэришэд малайнгаа тоо толгой олошоруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ гол зорилгоёо һайнаар бэелүүлхые оролдоно. Тэрэнээ дүүргэхын тула хүн бүхэн тушаалта ажалаа һайн шанартайгаар, бүтээсэ ехэтэйгээр хэхэ ёһотой гэжэ ойлгогдоно.

Жэшээнь, би хани нүхэр Валнтайгаа залуу мал харууһалдагби. Зунай сагта совхозой түбһөө 40—50 километрэй зайтай холын бэлшээридэ гаража, ногооной шэмэтэйе, уһанай тунгалагые бэдэржэ, үхэрнүүдтэе эдюулдэг, уулгадаг зантайбди. Мал ажалда зургаадахи жэлээ (урдахи табан жэлэй эхинһээ) ажаллажа байбашье, үхэр таргалуулха талаар зарим тэды шадабаритай гэхэ юм гү, али дүршэлтэй болооб гэхэдэ хамаагүй.

Гол түлэбынь юуб гэхэдэ, малай үбэлжэлгые һайнаар үнгэргэхэ шухала. Тиигэхын тула нилээд юумэн хэгдэхэ болоно. Хүнэй мэдэхэгүй һанахагүй юумэ хэлэхэ гээ бэшэб, харин үдэр бүри хэдэг лэ ажал тухайгаа хэлэхэмни.

— Тэжээл бэлэдхэлгэ манайда эгээл харюусалгатай үе юм. Элбэг тэжээл бэлэдхэжэ абаһан һаа, үбэлһөө айлтагүй. Тиимэһээ малшан бүхэн үбэлдөө хэрэглэхэ тэжээлээ өөрын гараар бэлэдхэлсэхые оролдодог гээшэ. Тэжээл тухай үбэлэй хүйтэндэ, хабарай хагсууда һанаашархангүй, малайнгаа хойноһоо харууһалангүй яалтайб. Сүлөө аргашье байха ха юм.

Хоёрдохёор, зун, намарай үедэ малаа бэлшээн таргалуулха гээшэ нүгөөдэ ехэ харюусалгатай хэрэгнай. Тиимэһээ зундаа тэжээлээ бэлэдхэжэ, малаа таргалуулжа, ерэхэ үбэлжэлгынгөө эхи табиһа гээшэ аабзабди. Зун, намартаа һайн хүсэ абаһан мал үбэлдөө дааралха, турахаар бараг лэ байдаг юм. Таряа таридаггүй манай нютагта залуу малда зелёнкошье ехээр үгтэдэггүй. Тиимэһээ үбһэн хагдан хоёр лэ үбэлжэлгымнай тэжээл болодог.

Бидэнэр нёдондо 110 толгой буруу холын бэлшээридэ абажа гараад, зунай гурбан һарын сүүдхэ бүридэ дунда зэргээр толгой бүхэнэй шэгнүүрые 1300 граммаар нэмээгээ һэмди. Тэдэнээ намар тушаахадамнай, бултадаа тарган гэһэн сэгнэлтэ абаа.

Энэ жэл мүн лэ 110 толгой залуу мал тушаажа абаад, тэрэл бэлшээридээ гаранхайбди. Июнь һарада бүрүүдай толгой бүриин шэгнүүр 900 граммаар нэмэһэн байба. Энээн дээрэһээ харахада июль, август һарануудта мянган граммһаа нилээд дээшэ нэмэхэ ёһотой. Тиихэлээрээ совхозоороо бэлшээн таргалуулагдаха үхэр бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхэдэ 1000 граммаар нэмээхэбди гэжэ мүрысөө үүсхэһэн уряагаа харюулжа шадахабди.

Зунай бэлшээридэ 168 толгой залуу мал абажа гараһан малшан Дулма Шагжиева июнь һарада үхэр бүхэнэй шэгнүүрые хоногто 1087 граммаар нэмээгээ. Бидэнэр түс гүүртын малшадтай мүрысэдэг байнабди. Тиихэдэ Гомбо Бадмаев, Валерии Бадмаев, Цыбикжаб Цыденов, Михаил Бадмаев, Хандан Цыренов, Николай Дармаев гэгшэд июнь һарада малай толгой бүхэнэй шэгнүүрые хоногто 800—920 грамм хүрэтэр нэмээгээд байгаа.

Орой зун болодог манай нютагта ногоон июнь һарада хүсэжэ үшөө ургадаггүй юм. Тиимэһээ июль-август һарануудта гол түлэб ехэ мяхан абтадаг июнь һарын дүн хараад байхадаа, бидэнэр хэлэһэндээ хүрэхэбди гэжэ этигэнэб.

Д. ДАРАЕВ,
СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозой мал адуулагша.

Захааминай аймаг.

СОВЕТ ЗАСАГ ТОГТООГШОДОЙ НЭГЭН

ДУЛЭТЭ [ЖЭ]ЛНҮҮДЭЙ [БА]АТАРНУУД

(1921 онһоо КПСС-эй гэ[шүүн] байһан Е. Л. Петро[вой] түрэһөөр 90 жэлэй ой [...] 8-да гүйсэхэнь)

[Ер]молай Логинович Бэ[шүүр] тосхондо дунда шадал[тай] таряашанай бүлэдэ түрэ[һэн] юм. Сэрэгэй албанда [...] ондо абтаа һэн. Дэл[хэйн] түрүүшын дайнда ха[бааддал]саһан байна.

[Сэ]рэгэй химиин һургуули[да] Петроградта 1917 ондо [һур]а байхадаа, февраль[скэ] революцида хабаадалсаа. Удаань Октябриин со[циалис] революцида хабаадал[жа], юнкернүүдэй училищи, [Пет]ропавловска хэрэм, Үбэ[лэй] ордон добтолон абалсаа.

Е. Л. Петров Октяб[риин] социалис революциин [удаа] нютагаа бусажа, Бу[ряадт]таа Совет засаг тогтоол[гын] түлөө тэмсэлдэ эдэб[хитэй]гээр оролсоо һэн. [...] ондо Бэшүүртэ волос[тын] газар тарялангай ко[ми]тедэй түрүүшын түрүү[лэгшэ] болоһон алдартай. Ер[молай] Логинович 1918—[...] онуудта сагаантанай [ба]он япон эзэмдэгшэдэй ур[дааһаа] тэмсэл эмхидхэһэн, [арад] зоной дунда ойлгуулам[жын] ехэ хүдэлмэри үнгэргэ[жэ] байха юм. Тиихэдэ Е. Л. [Пет]ров эндэхи нютагуудай [боль]шевигүүдэй нюуса орга[низ]ациин хүтэлбэрилэгшэд Ю. Широких-Полянский, И. Л. Ковалёв гэгшадэй хүтэлбэри доро революционно ажал ябуулгада хабаадаа. Мүн тэдэнтэй суг Сүхэ голой эрьеэр оршодог тосхонуудай хүн зондо Совет засаг тухай хөөрэжэ, буһалгаа эмхидхэхэ талаар ехэ хүдэлмэри дүүргэлсэдэг байгаа.

1919 оной мартда Семёновой сэрэгэй Измайловай отрядай дээрмэдэгшэд Е. Л. Петровые барижа, нюрганайнь улаан нэлээ болотор сохёо, бүхы зөөриинь буляагаа һэн. Ермолай Логинович сагаантанай муу муухай аашанууднаа айгаагүй, тэдэнэй урдаһаа тэмсэлээ үргэлжэлүүлээ бэлэй. 1919 оной декабрьда буһалгаашад тэмсэлдэ бодохоор бэлэн болоод, Бэшүүр тосхондо партизануудай отряд эмхидхэтдээ бэлэй. Отрядай командирай орлогшоор Е. Л. Петров томилогдоо һэн. Декабриин 27-ной һүни байлдаанай дүлэн соо отрядай командир И. С. Афанасьевай наһа барахада, Ермолай Логинович командир болоһон байна. Һүүлээрнь Е. Л. Петров Охин-Булаг шадархи нютагуудай партизануудые толгойлжо, семёновтоной отрядуудай үлэгдэлнүүдтэй тэмсээ һэн. Мүн отрядайнь зарим партизанууд Заган багта дайсаниие даралсаа. 1920 оной январьда Петровой хүтэлбэрилһэн отряд Хираанай-Адаг, Хираан болон бусад тосхонуудые сагаантанһаа сүлөөлөө бэлэй.

1920 оной февралиин 26-да Прибайкалиин революционно гол штабай захиралтаар Е. Л. Петров Прибайкалиин урда ба зүүн-урда фронтнуудай ударидагшаар томилогдоһон байна. Ермолай Логиновичой хүтэлбэрилдэг партизанууд сагаантанай үлэгдэлнүүдтэй тэмсэжэ, Хяагтын-Адаг, Наушки тосхонуудые эзэлээд, Хяагта хотые сүлөөлэлсөө һэн. 1921 ондо Е. Л. Петров барон Унгерныи отрядуудые бута сохилсоо.

Ермолай Логинович түрэл нютагаа сагаантануудһаа сүлөөлэлсөөд, 1929 он болотор Совет хүтэлбэрилхы хүдэлмэридэ ажаллаа. Бэшүүртэ 1929 ондо «Красное знамя труда» гэжэ колхоз эмхидхэгдээ бэлэй. 1932 ондо Е. Л. Петровые нютагайнь улад тус колхозой түрүүлэгшээр һунгаа һэн. Бэрхэ шадамар түрүүлэгшэ хэдыхэн жэлэй туршада ажахыгаа республикын түрүү колхозуудай зэргэдэ оруулжа шадаһан юм.

1937 ондо Е. Л. Петров СССР-эй Верховно Соведэй депутадаар һунгагдаа. Арадай үнэн сэхэ хүбүүн депутат болоод байхадаа, олон түмэнэй этигэл найдабари хүсэд дүүрэнээр харюулжа шадаһан байха юм. Тиин Бэшүүрэй, Сэлэнгын, Зэдын аймагуудай экономикэ ба соёл культура хүгжөөхын түлөө хүсэ шадалаа элсүүлээ һэн. Ермолай Логиновичой энэ үеын ажал ябуулгаһаа нэгэ хэды жэшээ дурдамаар. 1938 оной августда Бэшүүрэй МТС-эй дэргэдэ автотракторна мастерской эмхидхэхэ гүйлтатайгаар СССР-эй газар тарялангай нарком Бенедиктовтэ хандаа һэн. Мүн энээн соонь олон тоото гүйлтанууд үшөө бии бэлэй. Бэшүүр дээрэ хэгдэхэ барилгада кинотеатрай барилга пэмэлтэ болгон оруулха гүйлтатайгаар РСФСР-эй СНК-да 1938 ондо хандаа һэн. Депутадай эдэ бүгэдэ ба бусад гүйлтанууд шиидхэгдэһэн байна.

Ермолай Логинович Зэдын аймагай Ториин МТС, Петропавловкада хирпиисын завод ба дунда һургуули бариха болоод бусад хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ хэрэгтэнь аймагай хүтэлбэрилэгшэдтэ шадаха зэргээрээ туһа хүргэлсэһэн байна.

Е. Л. Петров Бэшүүрэй аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшээр 1937 онһоо 1941 он болотор ажаллаа. Удаань 12 жэлэй туршада «Красное знамя труда» колхозой түрүүлэгшээр хүдэлһэн юм. Һүүлээрнь Бэшүүрэй сельсоведэй түрүүлэгшэ байгаа. 1937 онһоо олон жэлэй хугасаада КПСС-эй обкомой гэшүүн байһан юм.

Совет арадай үнэн сэхэ хүбүүдэй нэгэн — Е. Л. Петров гүрэн түрын олон тоото шагналнуудта хүртэһэн. 1936 ондо «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор, СССР-эй ЦИК-гэй Хүндэлэлэй грамотаар, 1940 ондо ВДНХ-гай бага мүнгэн медаляар шагнагдаа һэн. Мүн 1940 оной декабрьда БМАССР-эй гэгээрэлэй министр һургуулинуудай барилга саг болзор соонь дүүргэдэг һэн туладань аймагай гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ Е. Л. Петровто баяр баясхалан хүргэжэ, мүнгэн шан барюулаа бэлэй. Тиихэдэ 1943 ондо хүбүүндээ өөрынгөө зөөреэр дайшалхы самолёт абажа үгэһэнэйнь түлөө Верховно Главнокомандалагша И. В. Сталин Ермолай Логиновичто баяр баясхалан хүргөө һэн. Лётчик Петров эсэгынгээ зөөреэр хэгдэһэн самолёдоор нниидэжэ, дайсанай урдаһаа эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэһэн байна.

Д. ЦЫРЕНОВ,
КПСС-эй обкомой партийна архивые даагша.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Е. Л. Петров.

ФОТО РЕПОРТАЖ

ГОЁ ХУБСАҺАН ЭНДЭ ОЁГДОНО

Улаан-Үдэ хотын Коммунистическэ гудамжаар хада өөдэ үгсэн гарахада, үндэр сагаан нэгэ гэрэй доодо дабхарта «Новинка» гэһэн аржагар үгэ бэшээтэй байдаг. Эндэ Улаан-Үдын «Байкал» гэжэ оёдолой нэгэдэлэй нэгэ ателье түбхинэнхэй юм.

Ательегэй хүдэлмэрилэгшэд һара, квартал, жэл бүхэнэйнгөө түсэбые ходо үлүүлэн дүүргэжэ, шанар һайнтай продукци хүн зондо үгэнэ. Жэшээлхэдэ, энэ ательегэй коллектив 1975 оной түсэбые декабриин 15-да 102 процент үлүүлэн дүүргээ һэн. Тиихэдэ байгша оной хахад жэлэй түсэбые 108.3 процент дүүргэжэ, 58.900 түхэригэй продукци үгөө. Үнэн дээрээ эдэнэр 54.400 түхэригэй продукци түсэбэй еһоор тушааха байгаа юм.

Ательедэ 42 хүн ажаллана. Эдэнэрэй оролдоһоной ашаар, байгша оной хоёрдохи кварталай дүнгүүдээр, оёдолой нэгэдэлэй дамжуулгын Улаан туг болон мүнгэн шан коллективтэнь олгогдоо бэлэй. Тиихэдэ нэгэдэхи кварталай дүнгөөр «Үндэр соёл культуратай цех» гэһэн вымпел ательедэ барюулагдаа.

Эндэ түрүүшүүл олон. Жэшээлхэдэ, Валентина Васильевна Иванова, Цызема Цыреновна Разуваева, Александра Васильевна Елисеева гэгшэд шанартай һайн продукци үгэдэг, хубсаһа хунар һайнаар оёдог байһанаараа суурхажа эхилһээр үнинэй юм.

Ательегэй коллективтэ залуушуул олон. 1975 ондо ГПТУ дүүргэһэн 8 комсомолшууд эндэ ерээ. Тэдэнэрые тусхай бригада болгожо, хубсаһа оёлгон дээрэ табяа юм. КПСС-эй гэшүүн, арадай хиналтын постын түрүүлэгшэ Ефросинья Константиновна Быкова энэ залуушуулай бригадые амжалтатайгаар хүтэлбэрилнэ.

— Манай ательегэй оёдог хубсаһан нилээд олон янзын байха. Жэшээлхэдэ, эхэнэрнүүдэй концертдэ үмдэхэ костюмуудые олоор оёнобди. Улаан-Үдэ хотымнай театрнууд болон филармониһоо, уран һайханай бүлгэмүүдһээ захилнууд орожол байдаг. Гоё һайхан угалза хээтэй торгоор халаадуудые оёнобди. Тиихэдэ Шэтын областьһоо, Монголой Арадай Республикаһаа манайда захилнууд ородог. Тэдэнииень һайнаар оёжо тушаахые оролдонобди, — гэжэ ателье даагша Валентина Петровна Вольская хөөрэнэ.

...Цех соогуур ябахада, оёдолой машинануудай таршаганалдаха абяан заахашье замханагүй. Элдэб торгоор, янза бүриин үнгэтэй бүдүүдээр хубсаһа оёжо байһан эхэнэрнүүд ехэл сүлөөгүй һууна. Хубсаһа эсхэгшэд ялагар сагаан хайшануудаар бүдүүдые түргэ түргэн хайшална. Энэ ательегэй коллектив 1976 оной түсэбые үлүүлэн дүүргэхээр шиидэнхэй. Тэдэнэр энэ жэлдэ 109.600 түхэригэй хубсаһа оёхо байна. Тэдэнэй энэ түсэбөө дүүргэхэ байһандань найдамаар.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Шэнэ хубсаһа шалган үзэнэ. (зүүн гарһаа) Р. Ц. Дондокова, Е. Ц. Ламожапова, В. В. Иванова, Ц. Ц. Разуваева. 2. (Зүүн гарһаа) оёдолшод Е. Ф. Дементьева, Е. И. Быкова, А. З. Собенникова. 3. (Зүүн гарһаа) оёдолшод А. В. Слепнёва, З. З. Солодухина.

Авторай фото.

ҺОНИРХОЛТОЙ РОМАН

ШЭНЭ НОМ

[...]менник» гэжэ но[...]блэлээр һая гараһан [...]а бессмертников» гэ[...]ман соогоо уран зо[хёолшо] В. Митыпов хоёр [мянган] жэлэй урдахи түүхэ[...]слэн, хүн зоной хуби [...] мүнөөнэй сагтай холбоо[ж ха]руулна.

[О]лон гол анхаралда [...] Олег Аюшеевэй [...]ал. Тэрэнэй творче[ствын] хүгжэһые автор [...]на.

[...]эл нютагаа ошолтой [...] байлтай гү?» — гэ[жэ зо]хёолой герой һанаата [...]эшхэл сэдьхэлээ шаг[...] ажаглана. Тоонто га[зарай] хүйһөөрөө холбоо[...]һанаа мэдэржэ, бал[ша]наһанайнгаа нютагта бу[...]ерана. Бууса дээрэнь [...]й ургаагүй, харин үр[...]гын асфальт хабтай[...]агдаба. Хубилһан са[...]эгүүдые эндэ тэн[...]ал, поэт бодолгото бо[лоно]. «Шүлэгүүдэй үһан дээ[...] хүшөөжэ, ажабайда[...] гүнзэгыдэ хүрөөгүй, [...] лэ гоёолтын угалза [...] байна».

[О]лон жэлэй туршада го[...] шулуун ханын саана [...] амар байжа, гансал [...]д сооһоо ажабайдал ту[хай] мэдээсэл абадаг поэт [...] өөрынгөө хуби заяан [...] бодолгото болоно.

[Тэ]рэ үедэ Хяагтын хажуу[да а]рхеологууд газар малта[жа], хоёр мянган жэл урда [...]эндэ һууһан гуннуудай [...]рые шэнжэлжэ байба. Зо[хёол]шо Аюшеев энэ экспеди[цидэ] хүдэлмэришэн болоно. [...]ээ барихадань, мянган [...]нүүдэй һудаһанай сохисо [...]ан доронь лугшахадал [...]э. Номой герой олон асуу[дал] тушаа бодолгото боло[жо], зуураа өөрынгөө һанал [...]лые ажаглажа үзэнэ, [...] зоной зан абарие тайл[ба]лжа һурана.

[Р]оман хоёр ехэ хуби бо[лж]о таһаранхай. Хоёрдохи [...]нь амяараа түүхэтэ по[весть] шэнги. Хоёр мянган [жэлэй] саанахи үйлэ харуул[...]а, гуннуудай хаан Тума[...] образые ехэ шадабари[т]аар автор зураглана. Энэ [...] хатуу зоригтой байба[...], засагай жолоо барижа [...] сусаһан, һүүлшын [...] ямаршье юумэндэ ол[...]рохангүй ходо һанаа зо[...]ги, бодолгото болонги шэ[...] дээрээ һууха юм. «Арад [...] хуби заяан харанхы [...]ан соо харгы бэдэрһэн [...] харин би хааншье [...] ухаалтай хүн, засагай [жол]оо бариха ямар эрхэтэй[...]—гэхэ мэтэ бодолнууд [...]анай һанаае зобоохо юм. [...]шаалаа хүбүүндээ орхёод, тархиингаа хазайһан тээшэ, хүдөө руу тэрьелжэ, засагһаа зугадаха дураниинь заримдаа хүрэнэ. Теэд тэрэнэй Увзе хүбүүнэй наһаниинь балшар, ухааниинь богони. Үшөө хэндэ засагай жолоо найдажа барюулхаб? Сэрэгэй ударидагша баатар Модэ байна. «Хатуу хүн засаг баридаг, харуу хүн зөөри баридаг» гэһэндэл улхатай тэрэ Модэ хатууһаа хатуу, шуһанда шунахай — эхэ, эсэгэ, аха, һамгаяа хорложо алажархиһан — шулуун зүрхэтэй, муухай һанаатай хүн. Иимэ хүндэ засаг үгэбэл, арад зоной хуби заяан ямар харгыгаар ошохоб? Тэрэ Модэдэ эсэргүү, дайнай алалсаанда дурагүй үбгэжөөл баатар Бальгурай образ роман соо тобойсо гаранхай.

Энэ зохёолой композици һонирхолтой. Хоёр сюжетнэ зүргэнүүд ном соо уулзаха зуураа, холын түүхэ ба мүнөө сагые ниилүүлжэ хүн зоной ухаан бодолой, зан абариин хүгжэлтые харуулжа шадаа. Сэхыень хэлэхэдэ, В. Митыпов түүхэ руу түрүүшынхеэ айлшалаа бэшэ — урдын Египедэй байдал тухай, тэрэ үеын искусство шэнжэлэн бэшэһэн повесть арбан жэл урда тээ уншагшадта дурадхаһан байха.

Уран зохёолшын социальна хараса ехэ хурса, аяар мянгаад жэлнүүдэй зузаан дабхасаае гуурһаараа сүмэ харбажа, нимгэн һонор мэдэрэлээрээ тэрэ үеын ажабайдалда нэбтэрэн ороно. Али үгыш һаа, зуун жэлһээ түрүүндэ, ерээдүй сагай хүшэгэ үргэжэ, фантастическа повестьнуудые бэшэжэрхинэ. Жэшээнь, «Ехэ һармагшадай ерэлгэ» гэжэ зохёол соогоо В. Митыпов унтаржа, үжэжэ байһан буржуазна гүрэнэй эдэгэшэгүй үбшэниие гуурһаараа һэндэнэ.

Харин мүнөө дүршэлтэй болоһон зохёолшо олон түсэбтэй, гүнзэгы удхатай, һонирхолтой хабаадагша нюуртай роман бэшэхэдээ, В. Митыпов өөрынгөө творчестводо үшөө нэгэ шата дээшээ нэмэбэ.

Тус романай үшөө нэгэ онсо илгаань юун бэ гэхэдэ, зохёол соогоо автор олон асуудалнуудые шэнжэлжэ үзэнэ. Мүнөөнэй уран зохёолой моододо ороһон «интеллектуально-философско прозо» гэлсэдэг маягта энэ роман дүтэлэнхэй. Урдын сагые мүнөө үетэй, хэтэ шулуун шэнги, хабиралдуулхадань гараһан ошондо поэт Аюшеев өөрынгөө бэлиг бадараана. Роман соо зохёолшын творческо лаборатори харуулжа шадаа. Магад, автор эндэ өөрынгөө намтарһаа зарим жэшээ абажа болоо. Юундэб гэхэдэ, уран зохёолдо зорюулһан мүрнүүд «бэшэлгын зоболониие» мэдэхэ хүнэй гар дороһоо гараһан, үнэхөөрөө үнэншэмэ хуудаһанууд.

Үе сагай урасхалда абтаһан Аюшеевэй сэдьхэл соо шэнэ долгинууд түрэһэн шэнги болоно. Зүгөөр, тиимэ түргөөр, оройдоо һарын турша соо иимэ «хубисхал» болошоһониинь үнэншэмөөр бэшэ шэнги. Энэ дутагдал романиие бага зэргэ муудхаана гэхэдэ буруу болохогүй. Авторай оролто роман соо унжагайрна, тэрээнһээ гадна сэсэрхэмэ хөөрөөниинь заримдаа шаляа-баляа болошоно. Тиимэ гоёожо сэсэрхэһэн бодолнууд зохёолой үйлэдэ хабаагүй, харин амяараа агаарта үлгөөтэй шэнгеэр үлэшэнэ. Нэгэ афоризм уншаад үзэгтыл даа: «Поэзи гээшэмнай замбуулин руу хараһан телескоп бэшэ, хүнэй бэе шагнаһан стетоскоп». Гэхэ мэтын гоё бодолнууд роман соо хэрэгтэй хэрэггүй газарта барлаатай.

«Номой ухаан» В. Митыповэй роман соо тон олон. Анхаралтай уншагша манай авторай зохёолнууд соо мэдээжэ болоһон, Г. Уэлсын «Доктор Морогой арал», М. Шеллиин «Франкенштейн» гэхэ мэтын номуудай идей, сюжедые танихадаа болохо. Гэбэшье В. Митыпов өөрынгөө онсо шанартай бэшэг бэелүүлжэ шадана, роман соонь анхарал татаһан олон мүр уран гоёор зураглаһан: «Минута бүхэн дуһал мэтэ сугларaад, нэгэ нэгээрээ мүнхэ сагай урасхалда нэмэри болоно». Түүдэгэй гал зураглан харуулхадаа тэрэниие газарһаа ниидэхэ гэжэ даляа зэһэжэ арбаганаһан үльгэрэй шубуунтай жэшэнэ.

Роман соо үнэн болоһон ушарнуудай түүхэтэ справка болон бусад түүхын эрдэмэй баримтанууд наринаар хэрэглэгдэнхэй. Авторай мэргэжэлээрээ геолог байһаниинь мүн баһа ном сооһоо тухайлхада болохо. Юуб гэхэдэ, экспедициин болон газар малтажа шэнжэлхэ ажал тухай Митыпов үнэн сэхээр бэшэнэ.

Энэ зохёолой гол удха ямар бэ гэхэдэ, хүн түрэлтэн өөрынгөө түүхэгүй, нютаггүй, урагшаа дабхин ургаха эрмэлзэлгүй амидаржа шадахагүй, харин хүн бүхэн өөрынгөө урда, арад зоной урда, үе сагай урда үндэр харюусалгатай байха ёһотой.

Номой таг дээрэ буряад уран зохёолшодой бэшэһэн романуудай дунда энэ шэнэ бүтээл өөрын һуури эзэлхэ бээз гэжэ һанагдана.

Э. УЛАНОВ.

УРЬҺАЛАМЖЫН ТҮЛБЭРИ ЭХИЛХЭНЬ

Совет арадай ажаһуудалые саашадань һайжаруулхын тула гүрэнэй урьһаламжын талаар гүрэнэй үриие болзорһоонь урид бусаан түлэхэ тогтоол манай парти, правительство баталан абаһан юм.

1947—1956 онуудта гүрэнэй облигаци 11 дахин гаргагдаһан байна. 1947 ондо мүнгэнэй һэлгэлтын һүүлээр 2 процентнэ облигаци гаргагдаа. 1936—1946 онуудта гаргагдажа, арад зондо тараагдаһан бүхы облигацинууд тэрээгээр һэлгэгдээ һэн. 1974 оной декабрьда түрүүшын, һүүлдэнь 1975 оной октябрьда 1948 ондо тараагдаһан облигацинуудай түлбэриин тираж гараа. Энэ хоёр тиражаар республикын хүн зондо 4,5 миллион түхэриг түлэгдөө.

Түлбэриин тиражда ороогүй облигацинууд 1976 оной августын 11-һээ эхилжэ, бүхы нөөсэлгын кассануудта абтахаар хараалагдана. Гүрэнэй 2 процентнэ облигацинуудай хуушанай сэнгэй арбанай нэгэ хубинь түлэгдэхэ. Юуб гэхэдэ, 1961 ондо үнгэргэгдэһэн мүнгэнэй һэлгэлтэ 10 дахин үнэтэй болгогдоо.

Бүхы облигацинуудай гаргагдаһанһаа хойшо олон жэл үнгэрбэ. Ямар нэгэ ушарһаа хахаржа, һандаршаһан облигацинуудые һэжэглэмээр ушарай үгы байбал, түлбэридэ абтаха. Тэг дундуураа хахаржа хоёр болошоһон облигацинуудай хоёр талахи серинүүдэй тон адли байгаа һаань нэгэндэ тоологдохо. Тушаагдаһан облигациин тэнгһээ ехэнхидэ сериин тоо байбал мүн лэ түлбэридэ абтаха.

Энэ шухала хэрэгые эмхитэйгээр үнгэргэхын тула республикымнай нөөсэлгын кассанууд бэлэдхэлэй хүдэлмэри ябуулжа эхилэнхэй. Тушаагдаһан облигацинуудай түлбэриие хүн зондо үгэхэ, нөөсэлгын кассада хадагалха, гүрэнэй 3 процентнэ облигаци худалдан абаха хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдаха байна. Нөөсэлгын кассада мүнгэ хадагалхада найдамтай, ашатуһатайшье гэжэ хүн зон һайн мэдэдэг болонхой. Гүрэнэй 3 процентнэ облигаци худалдан абабал, тэрэнээ нөөсэлгын кассада хэрэгтэй сагтаа тушаажа, мүнгэеэ һөөргэнь абаха арга боломжотой юм.

1948 ондо гаргагдаһан 2 процентнэ облигацинуудай һүүлээр 1947 ондо гаргагдаһан СССР-эй Арадай ажахые хүгжөөхэ хоёрдохи урьһаламжын, удаань 1948 ондо тараагдаһан гурбадахи урьһаламжын облигацинууд түлбэридэ абтахаар хараалагдана.

Г. МОЛЧАНОВ,
Гүрэнэй ажалай нөөсэлгын кассануудай управлениин начальник.

Казахай ССР. Атомна энергетикэдэ шэнэ шэглэлэй эхи табиһан түргэн нейтронууд дээрэ хүдэлдэг реактор Мангышлагта хүдэлнэ. Тус реакторые ашаглалгада үгэлгэ хадаа губи газарта нефть олзобориолгын, химиин, газай промышленностиин хүгжэлтэдэ нүлөө үзүүлээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: реакторай түб зал соо.

ТАСС-ай фотохронико

ЖУРАМ САХИГШАДАЙ ЗҮБЛӨӨН

[Б]уряадай АССР-эй Дотоо[...]дын хэрэгүүдэй министерст[вы]н органуудай подразделе[ни]нүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй [зү]блөөн Улаан-Үдэдэ боложо [үн]гэрбэ. «Республикын До[тоо]дын хэрэгүүдэй министерствын органуудай 1976 [оной] 6 һарын ажалай дүн[гүү]д ба саашанхи зорилгонууд тухай» гэһэн асуудалаар Буряадай АССР-эй Дотоодын хэрэгүүдэй министр [...] В. Бутуханов элидхэл хэбэ. Тус зүблөөндэ КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь А. У. Модогоев, республикын прокурор Б. Ц. Цыденов, юстициин министр П. Т. Медведев, Верховно сүүдэй түрүүлэгшэ А. А. Сидорин, СССР-эй МВД-гэй түлөөлэгшэ И. С. Кирьянов гэгшэд хабаадаба.

Министрэй хэһэн элидхэл тушаа В. А. Малышев, Д. С. Ширапов, М. Н. Милонов, П. П. Солодимов, А. А. Пластинин, Е. П. Цветков, Е. Т. Лукьянов, И. С. Кирьянов гэгшэд үгэ хэлэбэ.

Ниитын гурим сахиха хэрэгтэ республикын предприяти, эмхи зургаануудай олон коллективүүд эдэбхитэйгээр хабаададаг болонхой. Гэбэшье, колхоз, совхозуудай, предприятинуудай, эмхи зургаануудай бригадирнууд, мастернууд болон хүтэлбэрилэгшэд арадай зөөри аршалан хамгаалха, ниитын гурим сахиха асуудалда анхаралаа багаар табина гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ. Худалдаа наймаанай системэдэ дутагдалнууд олон. Зэдын, Прибайкалиин аймгүйсэдкомуудай, Железнодорожно райгүйсэдкомой дотоодын хэрэгэй таһагуудай ажалда дутагдалнууд олон гэжэ тэмдэглэгдээ.

КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь А. У. Модогоев зүблөөн дээрэ үгэ хэлээ. Гүрэнэй автомобильна транспортые хэр зүбөөр ашаглажа байһые хинан шалгаха ба социалис зөөриие хамгаалха, хулиган ябадал гаргалгатай эрид тэмсэхэ, ниитын гурим сахиха хүдэлмэриие саашадань һайжаруулха асуудалнууд тушаа нүхэр Модогоев онсо тогтоо.

Н. НОРБОЕВ.

ГАЙХАМШАГТА ХУБИЛАЛТА

Манай ороной бодото байдалые буржуазна номнолшод худалаар хазагайруулжа хэлэхэһээ гадна, СССР-эй заха хизаартахи национальна районуудые гээгдэнги байдалтай гэхэ һэдэлгэтэй юм гэжэ партиин Яхадай обкомой нэгэдэхи секретарь Г. И. Чиряев КПСС-эй XXV съезд дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ һэн. Гэбэшье худал хуурмаг үгөөрөө тэдэнэр хэнииешье эндүүрүүлжэ шадахагүй. Партиин, совет арадай зориг хүсэнэй ашаар хэгдэһэн хубилалтануудые мэдэрэнгүй яажа болохоб. Манай ороной зүг бүхэндэ холын Хойто хизаарташье ажабайдал орьёлон бурьялжа, айхабтар ехэ ажал хэгдэжэ байна ха юм. СССР-эй Хойто зүгэй районуудай байгаалиин нөөсэ баялиг гамтай наринаар ашаглан хэрэглэгдэжэ, социальна ехэ программын ёһоор экономикынь һалбаран хүгжэнэ.

Агуу ехэ Октябриин урда тээ холын Хойто зүгэй арадууд хосорон һалаха түйлдаа хүрөөд байһан шуу. Шэмэрүүн хүйтэн хизаарта хүн зон үсөөн байгаа. Революциин урда тээхи Яхадта 264 мянган хүн (газар дайдань гурба миллионһоо үлүүтэй дүрбэлжэн километр) тоологдодог һэн. Гурбан бүлэгтэ хубаардаг байгаа. Наян хоёр процентһээ олониинь яхадууд, 10,5 процентнь ородууд байгаа. Хаанта засаг захиргаанай, шажан, мүргэлэй түлөөлэгшэд, тиишэ зөөжэ ошоһон тарлашад, сүлэлгэдэ байгшад энээндэнь оролсодог һэн. Гурбадахи бүлэнь гэхэ гү, али 7,2 процентнь эвенк, эвен, чукчи болон юкагирнууд гэхэ мэтэ бага яһатан байгаа. Тэдэнэр жэлһээ жэлдэ үсөөржэ оройдоо үгы болохоор түлижэ ябаа. Хойто зүгэй хизаарые шэнжэлһэн мэдээжэ эрдэмтэн В. И. Иохельсоной хэлэһэнэй ёһоор, юкагирнууд хоридохи зуунай хорёод онуудаар үхэжэ һалаха байгаа бшуу.

Яхад арад мүн баһа тулижа ябаа. Революциин урдахи хорин жэлэй туршада (1897—1917 онууд) яхадууд удоогүй гэхэ гү, али оройдоо гурба мянган хүнөөр нэмэһэн юм. Ондоогоор хэлэбэл, 100 мянган хүнэй тоодо 67 хүн нэмэһэн болоно бшуу.

Хаанта засагые үндэһөөрнь үгы хэһэн Агуу ехэ Октябриин, совет обществын социалис эрхэ байдалай, ленинскэ национальна политикын ашаар Хойто зүгэй арадууд һэргэн хүгжөө.

Мүнөө Яхадай АССР-тэ жара гаран үндэһэ яһанай 780 мянга шахуу хүн ажаһууна. Хойто зүгэй баялиг ашаглажа эхилхэтэй адли, ондоо яһатан ниишэ зөөжэ ерэнхэй, тиимэһээ нютагай хүн зондо али зэргээр нүлөөлжэ, тэдэнтэй холисолдожо, үндэһэн изагуурынь үгы хэгшэ аа гү гэжэ гадаадын оронуудай мэргэжэлтэд сэдьхэлээ зобоһон хэбэр үзүүлдэг. Аймаар, жэхымээр юумэн үгы. Энэнь ямаршье үндэһэгүй. Арбан нэгэн жэлэй туршада (1959—1970 онууд) эвенк, чукча болон юкагирнууд — 20, тиихэдэ яхадууд 26 процентээр олошороо. Зуун мянган хүнэй тоогоор хараха болоо һаа, жэлдээ 2.500 хүнеөр олошорһон байна бшуу.

Энэнь үндэһэн зоной һэргэн хүгжэһэнэй гэршэ бэшэ аал. Жаран долоохон хүнэй орондо аяар 2.500 хүнеөр жэлдээ олошорно. Тоо, баримтануудые хубилгажа һэлгэжэ болохогүй. Социалис ажабайдалай капиталис байдалһаа һураггүй үлүү һайниие эдэ бүгэдэ эли тодоор харуулна.

Яхад орон ашагта малтамалаар баян. Таби гаран жэлэй туршада республикын олон газар нютагуудта алта ашаглажа абана. Суранзанай уурхайнууд олдонхой, мүн баһа ашаглагдана. Эхэ орондоо сагаан туулга, сурьма үгэнэ. Гадна, сайр болон хара туулганай, мүнгэнэй уһанай, апатидай, түмэрэй рудагай ехэ хэбтэшэнүүд тодоруулагдаһан байна.

СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Яхадай филиалай хэлэ, литература ба түүхэ шэнжэлдэг институдай хүдэлмэрилэгшэд һаяшаг хүдөө нютагуудаар ябаабди. Би, яхад һэн тула, арад зонойнгоо тад шэнээр, имагтал мүнөө үсын үндэр эрилтын ёһоор түбхинэһыень, һайн һайхан ёһо заншалнуудые нэбтэрүүлһыень хаража, ехэтэ омогорхон баясааб. Энэнь ажалшадай һуудал байдалай эрид һайжарһанай, научно-техническэ дэбжэлтын Хойто зүгтэ [...] тэржэ ороһоной гэршэ мүн.

... Вилюй мүрэнэй эрье шадар Степан Васильевай нэрэмжэтэ совхозой харьяата газар нэмжынэ. Энэ совхоздо 932 гэр бүлэ, тэдэнэйнь 930-ниинь яхад айл болоно. Совхозой директор Иван Евсеевтэй хөөрэлдэхэдэмнай, ажахын хүдэлмэришэдэй һарын салин һүүлэй табан жэлэй туршада нэгэ хахад дахин нэмээ гэхэ гү, али 155 түхэригһөө 261 хүрэтэрөө ургаа гэжэ мэдүүлбэ. Хүдэлмэришэдынь үмсэдөө 26 хүнгэн машинатай, 213 мотоциклтай, 107 моторно онгосотой.

Совхоз Вилюйскэ ГЭС-һээ дамжуулагдаһан зайн галаар хангагдана. Тус ГЭС суранзанай промышленностиин предприятинуудые, Баруун-Яхадай хүдөө ажахын районуудые элшэ хүсөөр хангажа байдаг. Хүдөөгэй үйлэдбэри хүгжөөхэ, ажалшадайнь һуудал байдалые һайжаруулха, ажалыень хүнгэдхэхэ хэрэгтэ ГЭС онсо нүлөөтэй.

Байгал-Амарай түмэр замай гол участок республикын газар дайда дээгүүр гараха. Энэнь экономикын хүгжэлтэдэ илангаяа ехэ удха шанартай. Хүдөөгэй хүн зон болбосон түхэлтэй тосхонуудта ажаһууха, яхад болон эвенк ажахынууд эд бараагаа наймаалха шэнэ дэлгүүрнүүдтэй болохо бшуу. Гэхэтэй хамта, нютаг зоной дундаһаа хүдэлмэришэн анги ургаха байна. Хото болон тосхонуудта нэмэжэ нээгдэһэн тусхай мэргэжэлэй техническэ һургуулинуудта мүнөө тэдэнэр һуража байна. Дээдэ эрдэмэй мэргэжэлтэдые Яхадай университет бэлдэнэ.

Хойто зүгые ашаглажа, түмэр харгы барижа, арадай ажахын бүхы һалбариие үргэлжэдэнь хүгжөөхэ болоно.

Яхад һаалишад, ород энергетигүүл, малшад-орошод болон Байгал-Амарай түмэр харгы баригшад бүгэдөөрэн нэгэ һайхан юумэ хэжэ, бэе бэедээ этигэл дүүрэнээр хандажа, аха дүү арадуудай эбтэй эетэй бүлэ соо ажаһуудагаа эли тодоор харуулна.

Иван АРГУНОВ,
СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Яхадай филиалай хэлэ, литература ба түүхэ шэнжэлгын лабораториие даагша, түүхын эрдэмэй кандидат.
Якутск.

СУРХАЙТА НУУРАЙ ЭРЬЕДЭ

Зунай сагай һэбшээн Сурхайта нуурай долгинуудые аалихан эльбэжэ, һайхан сагай мэдэрэл эжэ эхигүй түрүүлнэ. Хамар-Дабаанай хабшал үндэрнүүдэй хоорондоһоо хүйтэн уһатай голнууд һалаатан урдажа, Сурхайта нуурта шудхана. Энэ нуурай эрьедэ үзэсхэлэн гоё.

Тиимэл хадань Улаан-Үдын ЛВРЗ-гэй «Сибиряк», Галуута-Нуурай шахтын управлениин «Уголёк», ГРЭС-эй хүдэлмэришэдэй амаралтын байшан, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай дээдэ һургуулиин болон аяншалагшадай баазын, пансионадуудай эндэ байрлаһаниинь гайхалтай бэшэ.

Дээрэ дурдагдаһан амаралтын газарта 60 гаран гэрнүүд соо нэгэ удаа 1000 гаран хүн амарха арга боломжотой.

Эндэ гансал пионернүүд, студентнэр, холо ойрын аяншалагшад, путёвкоор иишэ ерэһэн хүн зон амардаг бэшэ. Харин амаралтын үдэрнүүдэй үедэ эндэ хүнүүд олон болоно. Улаан-Үдэ хотын хүнүүдыешье эндэ олоор хаража болоно. Эндэ ерэгшэдэй олонхинь тойроод байһан ой тайга соогуур сэнгэдэг, Сурхайта нуурта шунгадаг. загаһа хахуулидадаг, элдэб наада эмхидхэдэг байна.

«Сурхайта нуур» гэһэн нэрэтэй туристнуудай бааза түхэреэп жэлдээ хүдэлдэг юм. Эндэ һара бүхэндэ 240 хүн амардаг байна. Новосибирск, Эрхүү, Магнитогорск, Ачинск, Кузбасс хотонуудһаа ерэһэн хүнүүдтэй эндэ ушархат. Тэдэнэй олонхинь — хүдэлмэришэд, шахтернууд, багшанар, малшад, механизаторнууд. Үшөө нэгэ һайн талань юуб гэхэдэ, эндэ амарагшадай олонхинь гэр бүлэтэеэ ерэнэ. Байгша оной эхинһээ хойшо 30 гаран гэр бүлэнэр эндэ амаржа ошоо.

Туристнуудай баазада амархада зохисотой арга боломжо бии болгогдонхой. Элдэб һайн түхеэрэлгэ, радио, телевизор, бильярд болон бусад хэрэгсэлнүүд, спортын зүйлнүүд амарагшадай мэдэлдэ үгтэнхэй. Хэнэйшье мэдэһээр, элдэб ном, шэнэ газетэ, журналнууд эндэ элбэг ааб даа.

— Манай баазада амарха, аяншалхынгаа хажуугаар үшөө эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ аргатай юм. — гэжэ энэ баазын директор Клара Никитична Калинина хөөрэнэ. — Жэшээлхэдэ, үнгэрэгшэ үбэл манай баазада хонишодой һуралсал боложо үнгэрөө һэн. Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ совхозой, «Эрдэм» колхозой, мүн Хяагтын. Мухар-Шэбэрэй, Зэдын аймагуудай хонишод 24 үдэрэй туршада эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлжэ, амаржа ошоо.

Мүн эндэ дүй дүршэлтэй багшанар хэшээлнүүдые үнгэргэжэ, эрдэм наукын. хүдөө ажахын һүүлэй туйлалтанууд тухай хонишодто хөөрэжэ үгэһэн байна.

Эндэ 9 инструктор хүдэлнэ. Тэдэнэр өөһэдынгөө уялгануудта үнэн сэхээр хандажа, олон янзын маршрудаар амарагшадые аяншалгада гаргадаг юм. Жэшээлхэдэ, 860-дахи маршрут тон һонирхолтой байна. Эндэ элдэб хэмжээ ябуулганууд, тэрэ тоодо Хамар-Дабаае гаталһан зүргөөр Байгал далай хүрэтэр ошохо 8 үдэрэй аяншалга оролсоно. Дүй дүршэлөөр баян инструктор Станислав Цыденжапов, Леонид Ягодин гэгшэд энэ һонирхолтой аяншалгые эмхидхэдэг юм. Мүн Новоселенгинск тосхондо оршодог Бестужевтанай мемориал — гэр-музейдэ амарагшадые абаашадаг байна. Тинхэдэ Загастайн, Сагаан-Хадын аршаануудта хүн зон эндэһээ ошожо, амараад ерэдэг. «Дурадхал, һанамжануудай дэбтэр» энэ баазада бии.

Иимэ баяр баясхалангай үгэнүүдые Сэлэнгын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ совхозой хүдэлмэрилэгшэд В. Черных, М. Гордеева, С. Рукосуева, З. Леус гэгшэд тэрээн соо бэшэһэн байна.

Богонёор хэлэхэдэ, Сурхайта нуурай турбазада һайнаар амаржа боломоор.

Тинбэшье һаа, энэ амаралтын газарта дутуу дунданууд үзэгдэһөөр. Жэшээлхэдэ, худалдаа наймаан эндэ мууса эмхидхэгдэнэ. Бог шорой суглуулха тусхай хайрсагууд болон амһартанууд нуурай эрьедэ үгы. Үдэрөөр ерэжэ амарһан зарим хүнүүд архиин шэл, консервын баанхануудые олоор хаяна. Барилгада хэрэглэгдэхэ хайр шулуу, элһэ эндэһээ ехээр зөөһэнэйнь һүүлээр нуурай эрьс нуран хэмхэржэ, уһаниинь доошоо һуугаа. Тинхэдэ тойроод байһан ургамал болон ой модоной түхэл шэнжэ һүүлэй жэлнүүдтэ ехээр хубилаа. Модо хухалха, унагааха ушар үзэгдэнэ. Эдэ бүгэдэ дутуу дунданууды усадхабал, Сурхайта нуурай эрьедэ амаралтын бүри гоё газар болохо байһаниинь дамжаггүй. Энээн тухай ниитын эмхинүүд бодожо үзэхэ хэрэгтэй болоно.

Р. БАЛДАНОВ,
манай корр.

ОЛИМПИАДА ТҮГЭСЭБЭ

МОНРЕАЛЬ. Спортын нааданда дуратайшуул Олимпиин наадануудай һонирхолтой нэгэшье зүйл орхингүй үнгэргэхын хойноһоо эрмэлзэнэ. Тиимэһээ Монреалиин субботын үдэрые нааданай алишье үдэртэй һэлгэхээр бэшэ байгаа. Ушарынь хэлэхэдэ, энэ үдэр хэдэн хоногой туршада үргэлжэлһэн спортын һайндэрэй хахасалга болоо ха юм. Нааданай һүүлшын үдэр эгээл олон медальнууд, тэрэ тоодо 36 алтан медаль эзэдтээ барюулагдаһан байна.

Совет ороной спортсменүүд байдарка, каноэ онгосонуудаар 1000 метрэй зайда мүрысэхэдөө, бултаниие ахижа, гурбан алтан, нэгэ мүнгэн медаль абаба. Удаадахи ээлжээндэ хоёр хоёроороо каноэ онгосоор урилдаанда гараһан манай **Сергей Петренко, Александр Виноградов** гэгшэд 1000 метрэй зайда илажа гарахадаа, үшөө нэгэ алтан медаль командадаа асараа. Мүн эдэнэр 500 метрэй зайда урда үдэрынь эрхимлэһэн юм.

Хоёр хоёроороо байдарка онгосоор һэлюурдэһэн манай түлөөлэгшэд **Сергей Нагорный, Владимир Романовский** гэгшэд урда үдэрынь абаһан мүнгэн медаль дээрээ алтан медаль нэмэбэ.

Дүрбэн хүнэй байдарка онгосоор үнгэргэгдэһэн урилдаанда совет ороной түлөөлэгшэд **Сергей Чухрай, Александр Дегтярев, Юрий Филатов, Владимир Морозов** гэгшэд Испани, ГДР-эй командануудтай һайнаар тулалдажа, түрүү һуури эзэлһэн байна.

Канадын «Форум» гэжэ хоккей наададаг зал соо боксернуудай дунда түгэсхэлэй наадан үнгэргэгдөө. Эндэ юһэн ороной 22 спортсмен 12 үдэрэй туршада наадахадаа түгэсхэлэй нааданда хүрэжэ ерэһэн байгаа. Эдэнэрэй дунда социалис оронуудай 15 спортсмен түгэсхэлэй мүрысөөндэ хүрэжэ ерэбэ. Жэшээнь, Кубаһаа зургаан боксер, ГДР, Румынин, КНДР-һээ 2, Польшо, Югослави, СССР-һээ нэжээд боксернууд болоно. Тиин Кубын Хорхе Эрнандес, США-гай Лео Рэндольф, КНДР-эй Йонг Е Гу. Кубын Анхель Эррера, США-гай Говард Д-вис, Р... Лохен ... Ежи Р..., Майкл Спинкс, Лео... Кубын Геофило ... гэгшэд Олимпиин чемпионой нэрэ зэр... тэбэ.

Манай бүхэнүүд ... ляалдалгаар үнгэр... мүрысөөндэ дүн ... ман, тэрэ тоодо ... медаль абаһан бай... Каспиин **Владимир** ... Красноярскын **Иван** ... Орджоникидзын **Со...днев**, Киевэй **Павел** ... Тбилисиин **Леван Т...ли** гэгшэд — ал... **Дмитриев, Алекс...нов, Виктор** Но... гэгшэд мүнгэн ... хүртэбэ.

Хүнгэн атлетикээ... сөөнэй үнгэргэгдэх... бороо орожо, спор... дэй урилдахада һа... татаа. Манай спор... — эхэнэрнүүд 4х100... эрэшүүл 4х100 гэһэ... фетэдэ урилдахадаа ... медальнуудта хүртөө...

Совет ороной су... дамал командын с... нүүд Олимпиин наа... эрхим амжалта туйла... алтан, 43 мүнгэн, 35... медальнуудые абажа, даараа түрүү һуури ... Хоёрдохи һуури ... ГДР-эй команда — 4... США-гай спорт... 34-35-25 медальнууд... һан байна.

МОСКВА ОЛИМПИИН НААДАНАЙ ЭСТАФЕТЭ АБАБА!

МОНРЕАЛЬ... Олимпиин наадануудай гал аалиханаар унтаржа эхилнэ. Энэл үедэ Монреалиин Олимпиин наадануудай гол стадион дээрэ боро харааи эхилһэн аад, гэнтэ электрын хурса гал носошобо. Нааданай дүн харуулдаг газарта 1980 ондо Москва хотодо үнгэргэгдэхэ ээлжээтэ Олимпиин наадануудай болохо ниислэлэй панорама харуулагдаба.

Чайковский, Мусоргский, Шостакович гэгшэдэй ирагуу хүгжэм доро В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ стадион, Калининска проспектын үндэр байшангууд, Ехэ театрай колоннонууд, Кремлиин Спасска башни, Василий Блаженнын һүмэ... экран дээгүүр үнгэрнэ. Стадионой нүгөөдэ захада түхеэрэгдэһэн газарта «Москва-80», «Москвада уулзатараа, баяртай!» гэһэн гурбан ороной хэлэн дээрэ бэшэгдэнхэй үгэнүүдэй байхань харагдана.

1976 оной Олимпиин наадануудай ниислэл ерээдүйн «Олимпиада-80-най» эзэн хотодо өөрынгөө эстафетэ дамжуулан үгэбэ ха юм. Тигэжэ Хойто-Америкын телеэкранууд дээрэ спутнигаар дамжуулагдаһан үглөөнэй Москва харуулагдаһан байба.

...Олимпиин зунай XXI наадануудай түүхэдэ спортын олон зүйлөөр эрхим амжалтанууд туйлагдаа гээшэ. Хараха янзада хүнгэхэн, заахан бэетэй Ленинградай Татьяна Казанкина 800 метрэй зайе 1 минута 54,94 секунда соо гаталжа, өөрынгөө бэлиг шадабарие харуулаа бшуу. Иимэ амжалта эрэшүүл туйладаг байһан. Рязаньһаа ошоһон бухэ Василий Алексеев аяар 255 килограмм штанга үргөө! ГДР-эй һурагша Корнелия Эндер гэгшэ 100 метрэй зайе оройдоо 55,65 секунда соо тамарһан байна.

СССР-эй, ГДР-эй, Кубын болон бусад социалис оронуудай спортсменүүд урдань үнгэргэгдэдэг Олимпиадада орходоо эндэ эрхим амжалта туйлаһан байха юм. Тиин манай ороной суглуулагдамал команда олон очко, медальнуудые абажа, түрүү һуурида гараба гээшэ. Мүн ГДР-эй спортсменүүд Монреалиин наадануудай дээрэ ходо түрүү һууринуудые эзэлдэг США-гай командые ахижа, үшөө нэгэ амжалта туйлаба ха юм. Монреалиин Олимпиин наадануудай эндэ илажа гарагшадта хододоо һайн һайханаар һанагдажа ябахань дамжаггүй. Тиин эдэнэр эдэ амжалтануудаа Москвагай Олимпиин наадануудай дээрэ дабтаха, һайжаруулха зорилго урдаа табиһаниинь һайшаалтай ха. «Москвада үнгэргэгдэхэ нааданда эрхэ бэшэ хабаадалсахаб. Совет орондо минии нүхэд олон юм. Тиимэһээ өөрынгөө тогтооһон рекорд Москва хотодо дабтаха хүсэлэнтэйб», — гэжэ 200 метрэй зайда эрхимлэһэн ГДР-эй Барбель Эккерт хөөрэнэ.

Совет ороной ниислэл хотодо үнгэргэгдэхэ наадануудта хабаадалсаха дуратайшуул олон. Тэдэнэй тоодо Франциин түлөөлэгшэ, бэрхэшээлнүүдые дабалгатайгаар 100 метрэй зайда дэлхэйн рекорд тогтооһон Ги Дрю, США-гай Мак Уилкинс (диск шэдэлгээр), Кубын Альберто Хуанторена, Олимпиин наадануудай дүрбэ удаа чемпион болоһон США-гай түлөөлэгшэ Джесси Суэнс болон бусад оролсоно.

...Монреаль Олимпи... дануудтай хахасаба. ...пиадын гол стадион... гыгаар мүрысөөндэ хаб... саһан оронуудай сп... нүүд үнгэрнэ. Эдэ... тадаа гар гараа ба... нэгэ жэгдээр трибу... дуур гарана.

Олимпиин уласхоор... комитедэй президент ... Киллани Канадын ... яһатанай түлөөлэгш... индейцүүдэй вожд... үдэшэлгэ доро наада... газарта ерэбэ. Олимпи... дануудай гимнын һүр... халанта хүгжэм доро ... пиин XXI наадануудай... гаан туг буулгагдаба. ...лериин таба удаа бу... дуулдана, оркестр ... гын дуу гүйсэдхэнэ. ... спортсмен Олимпиин ... нуудай тугые абажа ...

СССР-эй, Канадын... циин национальна Г... ирагуу гоёор зэдэлнэ. ... нальна хубсаһа үмдэһ... бүүд Олимпиин наа... түрүүлэн үнгэргэһэн ... реалиин наадануудай... һон ороной. мүн 1980 ... Олимпиин наадануу... гэргэхэ гүрэнүүдэй ... дые барижа ябаба.

Олимпиин уласхоо... комитедэй президент ... наһа гараба. «Олимп... най XXI наадануу... Заншал болоһон ёһоор... бэн жэлэй үнгэрөөд ба... Москвагай Олимпиин ... нуудта хабаадалсах... уринаб!» гэжэ тэрэ х...

Үдэшын стадион ... һайндэрэй галнууд ял...

Москва хото нааданай ... тафетэ абаба! Москвада ... затараа баяртай!

(ТАСС)

Шалгалта бариха шэнэ гурим

ДҮРБЭНЭЙ ОРОНДО ХОЁР

Хэнэйшье мэдэһээр, Эхэ ороноймнай дээдэ һургуулинуудта августын 1-һээ шалгалтанууд эхилэнхэй. Ороноймнай 859 университет болон дээдэ һургуулинууд шэнэ студентнэрые абахаар бэлдэжэ байна. Мүнөө жэлэй шалгалтанууд урданайхиһаа юугээрээ илгарнаб гэхэдэ, дээдэ 135 һургуулинда абитуриентнүүдэйнь зариманиинь дүрбэн экзаменай орондо хоёрые бариха байна. Энэ талаар урда тээнь дээдэ һургуулинуудта туршалга хэгдэһэн байгаа.

Юундэ иимэ болооб? Иимэ туршалгада хэн хабаадахаб? Энээнэй зорилгонууд ямар бэ?

ТАСС-ай корреспондентын асуудалнуудта СССР-эй Дээдэ болон тусхай дунда һуралсалай министрэй орлогшо Н. С. ЕГОРОВ иигэжэ харюусана:

— Арадай ажахыда хэрэгтэй дээдэ һургуулитай мэргэжэлтэдые бэлэдхэлгые саашадань һайжаруулха тухай КПСС-эй XXV съезд онсолон тэмдэглээ. Энэ зорилгые бэелүүлхын тула нилээд олон асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэй. Университедүүд болон институдуудта студентнэрые абалга һүүлэй жэлдэ ехэ хубилалтадашье ороогүй. СССР-эй дээдэ болон тусхай дунда һуралсалай министерство, тэрэнэй научна зургаанууд хадаа дээдэ һургуулида абалгын дүримые улам һайн, нугархай болгохо талаар ехэ бэдэрэлгэ хэжэ байгаа юм. Тинхэдээ абитуриентнүүдэй шалгалтые хүнгэдхэхэ, юрын болгохо, эрдэм мэдэсыень һайн болгохо талаар энэ туршалга хэгдээ. Энэ туршалгада хэд хабаадахаб гэхэдэ, һургуулинуудые медальтайгаар, техникум болон дунда профтехучилищинуудые эрхимээр дүүргэгшэд, мүн юрэнхы эрдэмэй һургуули түгэсхөөд, аттестат соогоо дунда зэргээр дүрбэ хахадһаа доошо бэшэ баллтай байһан хүбүүд, басагад эндэ оролсохо болоно. Тэдэнэрэй бариха хоёр шалгалтые дээдэ һургуули тодорхойлжо үгэхэ болоно. Хоёр экзаменай һүүлээр 9 баллтай болоһон хүн саашанхи шалгалтаһаа сүлөөлэгдэхэ. Харин тиимэ балл абажа шадаагүй хүбүүд, басагад ондоо предмедүүдээр шалгалтануудые барижа, хамтын конкурсдо хабаадалсаха байна.

1974 ондо ороной 12 институтда иимэ туршалга хэгдэжэ эхилээ һэн. Һүүлээрнь 1975 ондо 29 һургуулида энэ туршалга болоо. Дээдэ һургуулинуудай багшанар энэ туршалгые ехэтэ һайшаагаа. Ажабайдалай харуулһанай ёһоор, энэ туршалгын ёһоор институдуудта абтаһан хүбүүд, басагад манай этигэл найдабарие харюулаа. Тэдэнэр һайнаар һураа, үбэлэй болон зунай шалгалтануудые амжалтатайгаар барижа гараа. Энэ туршалгын үрэ дүнгүүд министерствын коллеги дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, саашадань үргэлжэлүүлхэдэ болохо гэһэн дэмжэлгэ абаа. Тигэжэ мүнөө жэлдэ 135 институт иимэ туршалга хэжэ эхилбэ.

— Манай энэ шэнжэлгэнүүд, — гэжэ Н. С. Егоров хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ,— абитуриентнүүдэй эрдэм мэдэсые, ямар мэргэжэлдэ дуратайе элеэр тодоруулжа шадаха байна. Тинхэдэ шалгалтануудай тоо ехээр үсөөржэ, олон багшанар сүлөөтэй болохо ха юм.

Р. АХМЕТОВ.
(ТАСС).

Футбол ҺАНАҺАНДА ХҮРӨӨГҮЙ

СССР-эй «А» классай хоёрдохи бүлэгтэ наададаг манай зоны футболистнууд хоёр долоон хоногой туршада амарһанай удаа, нааданайнгаа хоёрдохи дүхэриг эхилбэ. Хоёр долоон хоног һанаад, бодоодшье үзэхэдэ, энэмнай яһала ехэ зай, һорилго, мүрысөөгөөр олбэг үдэрнүүд байгаа. Тиигэжэ һанамжалан Улаан-Үдэ хотын ажалшад «Сэлэнгэ» командынгаа хоёрдохи дүхэригэй түрүүшын уулзалга харахаар аяар арба гаран километрэй (энэ үдэр республикын автотранспортна управлени яахадаашьеб автобус нэмэжэ табяагүй) зайдахи стадион руу олоороо субаа ха юм. Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр, тиимэшье халуун бэшэ, наада гэмээр зохид байһан. Тиибэшье Улаан-Үдэ хотын футболой нааданда дуратайшуулай һанаха байха командынь футболистнууд һанаһанда хүрэжэ наадабагүйл даа.

Энэ үдэр айлшаар ерэһэн Томскын футболистнууд нааданай эхилэн сасуу һайн хамгаалга хэжэ байгаад, «Сэлэнгын» ворота руу хэдэ хэдэн добтолгодо ороходоо, стадиондо сугларагшадай зүгһөө һайшаагдана. Тиин нааданай эхилһээр долоохон минутын үнгэрөөд байхада айлшадай добтологшо Александр Еремин тоо нээжэрхибэ. «Сэлэнгэ» командын футболистнууд харюугай бүмбэгэ сохижо оруулхын хойноһоо оролдохо, добтолхо һэдэлгэ гаргабашье, һанаһанда хүрэмөөр наадажа шадабагүй.

Манай футболистнуудай воротада бүмбэгэ оруулагдаһаар хорёод минута үнгэрбэ. «Сэлэнгын» добтологшо Валерий Михнов талмайн тэг дундаһаа абаһан бүмбэгэеэ айлшадай ворота тээшэ дамжуулжархиба. Энэл үедэ бүмбэгын урдаһаа ерэһэн айлшадай хамгаалагшад тэрэнээ гэдэргэнь сохижо үрдингүй, Сергей Чупровто буляалгажа, тоо нээлгэбэ.

Нааданай хоёрдохи хахадай эхилхэдэ айлшадай хамгаалагшад вратарьтайгаа суг тэнсээбди гэлэншүүгээр бүмбэгэеэ абаад, аали нобшоор наадаяа хэдэн удаа эхилнэ, вратарниинь хамгаалагшадтайгаа наадаадшье үзэнэ. Теэд наада үнгэргэхөөр Красноярскһаа ерэһэн мүрысөөнэй судья Н. Хаханов эдэ бүгэдые обеёроогүй шэнгеэр үнгэргөө. Тиихэ тумань лэ хоёр командын футболистнууд тоо нээхын хойноһоо оролдохо бэшэ, харин өөһэд өөһэдтөө хэрзэгыгээр хандажа, нааданай гурим эбдэхэ ушар оло дахин тохёолдоо. Нааданай дүүрэхэ багаар манай футболистнууд добтолхо һэдэлгэ гаргаһан. Теэд энэншье ахирхан, холо ошохогүй һулахан добтолго байшоо. Байгша оной хоёрдохи хахадай түрүүшын наадан дүүрэжэ, хоёр командын футболистнууд нэжээд очко өөһэд өөһэдтөө бэшүүлбэ. Тээсгэнэй манай футболистнууд эдэнэртэ айлшалхадаа, уулзалгаяа 0:0 тоотойгоор түгэсхэжэ ерээ һэн.

Удаадахи наадан августын 5-да үнгэргэгдэхэ. Айлшаар манайда Барнаулай «Динамо» команда ерэхэ болобо.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТЕЛЕФОН ТЕЛЕГРАФ РАДИО

ЭЛДЭБ ҺОНИН

БЕРЛИН. Национальна талаараа бэеэ дааһан, сүлөөтэ байдалай түлөө африкан эхэнэрнүүдэй тэмсэлтэй гүйсэд һаналаа нэгэдэнги байһанаа Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын демократическа Федераци олон түмэн эхэнэрнүүдэй зүгһөө мэдүүлнэ гээд июлиин 31-дэ тэмдэглэгдэһэн африкан эхэнэрэй үдэртэй дашарамдуулан, МДФЖ-гэй эльгээһэн амаршалгын хандалга-бэшэг соо хэлэгдэнэ. Гвиней-Бисау, Ангола, Мозамбик болон энэ түбиин бусад оронуудай арадуудай туйлаһан илалтада эхэнэрнүүд ехээр хубитаяа оруулһан байна, тэрэнь Урда Африкадахи национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөе саашадань хүгжөөхэдэ туһа дүхэм болохол гээд хандалга-бэшэг соо тэмдэглэнэ.

ЛОНДОН. Байгша оной түрүүшын зургаа һарын туршада Англида хүдэлмэришэдэй болон алба хаагшадай 955 забастовко болобо. Салин хүлһэ дээшэлүүлхэ, ажалай эрхэ байдал һайжаруулха тухайда тэдэнэр эрилтэ табина. Ажалаар хангаха асуудал эрхилдэг министерствын баримтануудай ёһоор, эдэ забастовконууд 1,9 миллион хүдэлмэриин үдэрнүүдэй сэнтэй байба.

ДЕЛИ. Тусхайта баримтануудай ёһоор, байгша оной мартын 1-нэй байдалаар Индиин хүн зоной тоо 606 миллион болоһон байба.

БРЮССЕЛЬ. 1976 оной май һара болотор «ниитэ дэлгүүрэй» оронуудтахи ажаллажа шадаха хүнүүдэй 5 миллион шахуунь гэхэ гү, али 6,6 процентнь хүдэлмэригүйдэнэ.

БОНН. ФРГ-дэ үгырэжэ байһан таряашад улам олошорно. Тэдэнэр налог татабарияа түлэжэ шаданагүй. 1949 онһоо 1975 он болотор экономическа шалтагаанаар 902.784 таряашан айлнууд үгы болоо, 363 миллион хүн хүдөө ажахын үйлэдбэриһөө зайлажа ошоо гээд Баруун Германиин коммунистнуудай «Ландревю» газетэ заана.

ВАРШАВА. Эндэ ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй заседани боложо. ороной социально-экономическа хүгжэлтын түсэбэй проектые бэлэдхэлгэтэй холбоотой асуудалнууд хаража үзэгдөө. ПОРП-ын VII съездын документнүүд дотор тодорхойлотдоһон зорилгонуудые ерэхэ жэлдэ удаа дараатайгаар бэелүүлгын шата болохо юм гээд энэ заседани тухай мэдээсэл соо хэлэгдэнэ. СЭВ-эй гэшүүн оронуудай социалис экономическа интеграциин дабшалта, тон түрүүндэ Советскэ Союзтай хэгдэдэг олон талын харилсаа холбоон ерэхэ жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар бэелүүлгэдэ ехэхэн удха шанартай болохо юм.

ВАШИНГТОН. Американ экономикодохи ажалай бүтээсын ургалтын темп нэгэдэхи кварталайхиһаа хоёр дахин үлүүтэйгээр энэ оной хоёрдохи кварталда хороһон байна. США-гай ажалай министерствын ажалай статистикын бюрогой мэдээсэл соо энээн тухай хэлэгдэнэ.

ЛАГОС. Нигериин главна командалагшын штабай начальник бригадна генерал Шеху Яр-Адуа гэгшэ мүнөөнэй сэрэгэй правительствын орон доторое 1979 он болотор гражданска хүтэлбэрилгэ бии болгохо һанаатай байһыень батална. Тэрэ национальна телевиденеэр үгэ хэлэхэдээ, ороноймнай сэрэгэй хүтэлбэри мүнөөнэй түхэл маягые саг зуурын хэрэг мүн гэжэ харана гээд тэрэ тэмдэглэбэ.

КАРАЧИ. Тусхайта баримтануудай ёһоор, Пакистанай хүн зоной тоо байгша оной июль хүрэтэр 72 миллион 370 мянга болоһон байба. Ороной улад зоной 75 процентһээ дээшэнхинь хүдөө нютагуудта юм.

(ТАСС).

ЛИССАБОН

Правительствын программа зүбшэн хэлсэгдэнэ

ТАСС

Уржадэр үдэшэ Португалиин премьер-министр Мариу Соареш Португалиин парламентда табигдаһан политическэ партинуудай делегацинуудые, тэрэ тоодо Португалиин компартиин хүтэлбэрилэгшэдые хүлеэн абажа, тэдэниие правительствын программын гол дүримүүдтэй танилсуулаа. Энэ программа үсэгэлдэр үдэшэ республикын суглаанай үзэмжэдэ табигдаһан байха.

Хэблэлэй мэдээсэһэнэй ёһоор, ПКП-гэй Генеральна секретарь Алваро Куньял премьер-министртэй хөөрэлдэһэнэй һүүлээр иимэ мэдүүлгэ хэһэн байна. Соцпартиин бүридүүлһэн ганса партиһаа түлөөлэгдэһэн правительство тушаа компарти урдынхидаал мэтэ һэжэг һанана. Тиибэшье, Португалиин коммунистнууд энэ правительствада хододоо зүрюу можо болоод байха бэшэ, харин ажалшадай аша туһые хамгаалгын хэрэгтэ засагай түлөөлэгшэдтэй үгэеэ ойлголсон нүхэсэхын түлөө бүхы шухала юумэ хэхэ байна.

Португалида демократи бэхижүүлхын тула бидэнһээ дулдыдаһан бүхы юумэ хэхэбди гээд А. Куньял тэмдэглэбэ. Правительствын программа тушаа асуудалаар ПКП-гэй эсэсэй хараа бодол энэ программын үдхые һайса шэнжэлжэ үзэһэнэй һүүлээр тодорхойлогдохо юм.

ДЕЛИ

ЭБ НАЙРАМДАЛ—ГОЛ ЗОРИЛГО

ТАСС

Индиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Я. Б. Чаван, Бомбейдэ уласхоорондын харилсаануудай институдые нээлгын баяр дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Инди болбол Индиин океандахи хариин сэрэгэй баазануудые усадхахаар, эндэхи оршоние эб найрамдалай зоно болгохоор хүсэд шиидэнги байна гээд мэдүүлбэ. Байгша оной августда Коломбодо үнгэргэгдэхэ хайшаашье хамжадаггүй гүрэнүүдэй толгойлогшонорой, оронуудай правительствануудай конференци дээрэ хэлсэгдэхэ эгээл шухала асуудалнуудай нэгэниинь болохо юм гээд министр хэлэбэ.

Бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал мандуулха гэһэн эрмэлзэл, бүхы гүрэнүүдтэй эбэй ёһоор зэргэ оршон һууха, хани ёһоор харилсаха гол ёһонуудта үндэһэлэн, хани холбоо тогтоохо гээшэ Индиин гадаадын политикын гол үндэһэнүүд болоно гэжэ Я. Б. Чаван саашадань хэлэбэ. Энээнһээ уламжалан, хайшаашье, хамжахагүй гэһэн хүдэлөөе дэмжэхэ, колони эзэмдэлгэ болоод арһа яһанай илгаа гаргалга усадхаха, эб найрамдал хамгаалха, буу зэбсэг ехээр бүтээлгэ болюулха ябадалда зорюулагдаһан тогтууритай һайн политика мүн гээд бидэнэр хододоо харадаг байгаабди. Тиимэһээ тэдэнэй гол ёһонуудые дахин батадхаха, дэлхэй дээрэ үнэн бодото шэнэ экономическа гурим тогтоо... шэглэлтэй ябуулгануудай... программа баталан абалгы... түргэдхэхэ саг ерээ.

Инди Советскэ Сою... хоёрой нягта хани барисаа... шухала удха шанартай г... Я. Б. Чаван тэмдэглэбэ. Ба... бэхи үндэһэн дээрэ мана... хани барисаанай байгуулга... даһые, хани холбооной... жэлһээ жэлдэ улам ургэ... жэ байһые һаяшаг премьер... министр Индира Гандиин Со... ветскэ Союзда айлшалһа... ушар дахинаа гэршэлэ... харуулба гээд тэрэ мэдүүлээ.

АФИНЫ

Грециин Компартиин ЦК-гай пленум

ТАСС

«Ризоспастис» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, июлиин эсэстэ Грециин коммунис партиин ЦК-гай пленум болоһон байна. Европын коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай Берлиндэ үнгэргэһэн конференциин дүнгүүдые пленум зүбшэн хэлсээд, конференци дээрэ КПГ-гэй ЦК-гай делегациин ябуулһан ажалые һайшааһан, империализмда эсэргүү, эб найрамдалай, аюулгүи байдалай ба дэбжэлтын түлөө арадуудай тэмсэлдэ Берлиндэ баталан абтаһан түгэсхэлэй документ шухала удха шанартай гээд тэмдэглэһэн байна.

Орон доторхи политическэ байдалые пленум хаража үзөө. КПГ-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Х. Флоракис энэ асуудалаар элидхэл хэһэн байна. Ороной түрүү үзэлтэн бусад хүсэнүүдтэй хани холбоотонгоор компартиин шэн габьяатай хүдэлмэри ябуулһанай ашаар национальна талаараа бэеэ дааһан байдалай түлөө, эб найрамдалай, демократиин түлөө, правительствын хархис политикада эсэргүү, орон дотороо американ нүлөөндэ эсэргүү хүдэлмэришэн ангиин болон бүхы арадай үргэн тэмсэл Грецидэ дэлгэрһэн байна гээд пленумдэ хабаадагшад тэмдэглээ.

Тэрэшэлэн КПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат Д Георгатосой «Грециин хүдэлмэришэн ан... ги болон компарти» гэһэ... элидхэлые пленум шагнаад... зүбшэн хэлсэһэн байна. Ороной ниитэ-политическа... ажабайдалда Грециин хүдэл... мэришэн ангиин аша үүр... гын ургажа байһые пленум... тэмдэглээ. Социализмын бо... лон дэбжэлтын түлөө тэм... сэлдэ бүхы ажалшадые бат... нягта жагсаалтай болгохо... хэрэгтэ КПГ-гэй зорилго... нуудые тодорхойлоо. Тэрэ... хадаа орон дотор профсою... на хүдэлөө демократиза... цилха шухала гээд онсо тэм... дэглэһэн байна.

БЕЛГРАД

ПРЕЗИДЕНТ И. БРОЗ ТИТЫН ҮГЭҺЭН ИНТЕРВЬЮ

ТАСС

СФРЮ-гэй президент, СКЮ-гэй түрүүлэгшэ И. Броз Тито Танюг агентствэдэ интервью үгэхэдөө. Югославиин хэрэгүүдтэ хамааралсаһанай түлөө США-е зэмэлбэ. Белградта байһан американ элшэн сайд Силбермэн гэгшэ Югославида эсэргүү ябуулгануудые Америкэдэ хэжэ эхилээ. Югославиин дотоодын болон гадаадын политика тушаа хуурмаг номнол тараана, ороной хэрэгүүдтэ хамааралсана гээд тэрэ тэмдэглэбэ. Иимэ ябуулганууд ямаршье амжалта туйлахагүй гэжэ И. Броз Тито тэмдэглэбэ. Яахадааб гэхэдэ, Югослави үнинһоо хойшо мүнөө хүрэтэр өөрынгөө онсо политика ябуулжа байгаа.

И. Броз Тито хайшаашье хамжадаггүй оронуудай хүдэлөөн тухай хэлэхэ зуураа, эдэ оронууд болбол эбэй ёһоор зэргэ оршон һуулгын гол ёһонуудые батадхалгада, түгшүүрил һуларуулгада туһатай ехэ хубита оруулна гэжэ тэмдэглэбэ. Гэхэ зуура, эдэ оронууд болбол эбэй ёһоор зэргэ оршон һуулгын гол ёһонуудые батадхалгада, түгшүүрил һуларуулгада туһатай ехээр хубитаяа оруулна гэжэ тэмдэглэбэ. Гэхэ зуура, эдэ оронуудай хоорондохи харилсаануудта «бэрхэшээлнүүдшье, арсалдаануудшье» бии. Тэдэниие нэгэ мүһэн гуримшуулхань бэрхэтэй. яахадааб гэхэдэ, эдэ оронуудай олонхинь хүшэр хүндэ колониальна дарлалтын хойшолонгуудта ... бэгдэнэ гээд тэрэ зааба

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Худалдан абагшадай эрилтын ёһоор» — түрүү бэшэг. «Тэжээл бэлэдхэлгэ — ударна фронт» — суглуулбари. «Үндэр шанар — ехэ түлбэри» — З. Будаевай статья.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Түрүү шугам дээрэ» — И. Зинченкын статья. «Вагон миин байна» — М. Соломенныи корреспонденци. «Хайхарамжагүйн түлөө — харюусалга» — Н. Тыжебровай статья.

Гурбадахи хуудаһанда. «Хуурмаг мэдээсэл — совет орондо харша номнолой зэбсэг» — ТАСС-ай материал. «Заря»-һаа «Заря» - хүрэтэр» — АПН-эй материал.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Москва. Олимпиин нааданай эстафетэ аба» — ТАСС-ай материалнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.30 — Дамжуулгын программа. 18.35 — Үхибүүдтэ зорюулагдаһан мультфильмнүүдэй программа ба «Бүгэдые мэдэхэ дуратайб». 19.25 — Табан жэлэй түрүүшүүлдэ үгэ үгтэнэ. 19.50 — «Социалис оронуудаар» гэһэн циклһээ хөөрэлдөөн (буряадаар). 20.10 — «Память о мужестве». Киноочерк. 20.30 — Телевизионно һонин. 20.50 — «Тэжээл бэлэдхэлгэдэ — габшагай эршэ». 21.20 — «До последней минуты» — уран һайханай фильм.

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

 Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-01976. Заказ № 00687.